

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

Ukaz o proglašenju Zakona o bezbjednosti hrane

Proglašavam **Zakon o bezbjednosti hrane**, koji je donijela Skupština Crne Gore 25. saziva, na sjednici petog vanrednog zasijedanja u 2015. godini, dana 23. septembra 2015. godine.

Broj: 01-912/2

Podgorica, 5. oktobra 2015. godine

Predsjednik Crne Gore,

Filip Vujanović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 Ustava Crne Gore i Amandmana IV stav 1 na Ustav Crne Gore, Skupština Crne Gore 25. saziva, na sjednici petog vanrednog zasijedanja u 2015. godini, dana 23. septembra 2015. godine, donijela je

Zakon o bezbjednosti hrane

Zakon je objavljen u "Službenom listu CG", br. 57/2015 od 7.10.2015. godine, a stupio je na snagu 15.10.2015.

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom propisuju se uslovi za bezbjednost hrane i hrane za životinje, obaveze i odgovornosti subjekata u poslovanju hranom i hranom za životinje, uključujući i tradicionalne proizvode, kao i druga pitanja od značaja za bezbjednost hrane i hrane za životinje, radi zaštite života i zdravlja ljudi, životne sredine, potrošača i efikasnog funkcionisanja tržišta.

Primjena zakona

Član 2

(1) Ovaj zakon primjenjuje se na sve faze proizvodnje, prerade i distribucije hrane i hrane za životinje.

(2) Ovaj zakon ne primjenjuje se na:

- primarnu proizvodnju hrane ili hrane za životinje za sopstvenu upotrebu u domaćinstvu;
- pripremu, pakovanje ili skladištenje hrane koja služi za sopstvenu upotrebu u domaćinstvu ili hrane za životinje koja služi za ishranu životinja za proizvodnju hrane za sopstvenu upotrebu u domaćinstvu.

Pojam hrane

Član 3

(1) Hrana je svaka supstanca ili proizvod, prerađen, djelimično prerađen ili neprerađen koji je namijenjen za ishranu ljudi ili se može očekivati da će se koristiti za ishranu ljudi.

(2) Hrana obuhvata i piće, žvakaće gume i druge supstance, uključujući i vodu koja se namjenski koristi, odnosno ugrađuje u hranu tokom proizvodnje, pripreme ili obrade i koja ispunjava na kontrolnim tačkama propisane vrijednosti parametara za vodu u skladu sa posebnim propisom kojim je uređen kvalitet vode namijenjene za ljudsku potrošnju.

(3) Hranom se ne smatraju:

- 1) hrana za životinje;
- 2) žive životinje, osim ako su pripremljene za stavljanje u promet, radi ishrane ljudi;
- 3) biljke prije žetve, berbe ili ubiranja plodova;
- 4) medicinski proizvodi u skladu sa zakonom kojim su uređeni lijekovi i medicinska sredstva;
- 5) kozmetički proizvodi u skladu sa posebnim propisom;
- 6) duvan i duvanski proizvodi;
- 7) narkotici ili psihotropne supstance u skladu sa Jedinственom Konvencijom Ujedinjenih Nacija o narkoticima iz 1961. godine i Konvencije Ujedinjenih Nacija o psihotropnim supstancama iz 1971. godine;
- 8) rezidue i kontaminenti.

Vrste hrane

Član 4

Hrana se prema porijeklu dijeli na hranu:

- 1) životinjskog porijekla; i
- 2) neživotinjskog porijekla.

Značenje izraza

Član 5

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

1) **poslovanje hranom** je profitabilna ili neprofitabilna djelatnost, javna ili privatna, koja se obavlja u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane;

2) **subjekat u poslovanju hranom** je pravno i fizičko lice ili preduzetnik koje je odgovorno za ispunjavanje propisanih zahtjeva za hranu u okviru djelatnosti koju obavlja;

3) **hrana za životinje (feed or feedingstuff)** je svaka supstanca ili proizvod, uključujući i dodatke hrani za životinje, aditive, bilo daje prerađena, djelimično prerađena ili neprerađena, a namijenjena je za peroralnu ishranu životinja;

4) **poslovanje hranom za životinje (feed business)** je profitabilna ili neprofitabilna djelatnost, javna ili privatna, koja se obavlja u proizvodnji, izradi, preradi, skladištenju, transportu ili distribuciji hrane za životinje, uključujući i proizvodnju, preradu ili skladištenje hrane na sopstvenom domaćinstvu;

5) **subjekat u poslovanju hranom za životinje (feed business operator)** je pravno i fizičko lice ili preduzetnik koje je odgovorno za ispunjavanje propisanih zahtjeva za hranu za životinje u okviru djelatnosti koju obavlja;

6) **prodaja na malo (retail)** je rukovanje hranom i/ili obrada, priprema i skladištenje na mjestu prodaje ili isporuke krajnjem potrošaču, uključujući distributivne centre, djelatnosti snabdijevanja pripremljenom hranom (ketering), fabričke kantine, restorane i druge usluge snabdijevanja hranom, prodavnice, distributivne centre u supermarketima i veleprodajna mjesta (wholesale outlets);

7) **prodaja na veliko (wholesale market)** je rukovanje hranom u jednoj ili više odvojenih jedinica koje imaju zajedničku opremu i prostorije u kojima se hrana prodaje subjektima koji posluju hranom;

8) **stavljanje na tržište (placing on the market)** je posjedovanje hrane ili hrane za životinje u svrhu prodaje, uključujući i ponude za prodaju ili drugi oblik prenosa uz ili bez naknade, kao i prodaju, distribuciju i drugi oblik prenosa;

9) **rizik** je mogućnost nastajanja štetnog uticaja na zdravlje i težina tog uticaja, koji nastupa kao posljedica te opasnosti;

10) **procjena rizika (risk assessment)** je naučno zasnovan proces koji se sastoji od četiri koraka: identifikacije opasnosti, opisa (karakterizacije) opasnosti, procjene izloženosti i opisa (karakterizacije) rizika;

11) **upravljanje rizikom (risk management)** je proces upoređivanja politike i mjera, odvojen od procjene rizika kojim se upoređuju mogućnosti postupanja u vezi sa rizikom, uz konsultacije sa zainteresovanim stranama, uzimajući u obzir i procjenu rizika i druge legitimne faktore i prema potrebi, izbor i sprovođenje odgovarajućih preventivnih i kontrolnih mjera;

12) **obavješćavanje o riziku (risk communication)** je interaktivna razmjena informacija i mišljenja tokom procesa analize rizika, u vezi sa opasnostima i rizicima, faktorima i percepciji rizika, između procjenjivača rizika, lica koja upravljaju rizikom, potrošača, subjekata u poslovanju hranom i hranom za životinje, naučnih institucija i drugih zainteresovanih strana, uključujući i tumačenje rezultata procjene rizika, na osnovu kojih se odlučuje o upravljanju rizikom;

13) **opasnost (hazard)** je biološki, hemijski ili fizički agens u hrani ili hrani za životinje ili stanje hrane ili hrane za životinje koji može da izazove štetno djelovanje na zdravlje;

14) **sledljivost (traceability)** je mogućnost praćenja hrane, hrane za životinje, životinja koja se koristi za proizvodnju hrane, sirovina ili supstanci koje su namijenjene ugrađivanju ili se očekuje da će biti ugrađene u hranu ili hranu za životinje kroz sve faze proizvodnje, prerade i distribucije;

15) **faza proizvodnje, prerade i distribucije (stages of production, processing and distribution)** je svaka faza, uključujući uvoz, počevši od primame proizvodnje hrane i zaključno sa njenim skladištenjem, transportom, prodajom ili snabdijevanjem krajnjeg potrošača, odnosno gdje je primjenjivo, uvoz, proizvodnja, obrada, skladištenje, transport, distribucija, prodaja i snabdijevanje hranom za životinje;

16) **primarna proizvodnja (primary production)** je proizvodnja, njega ili uzgoj primarnih proizvoda uključujući žetvu, berbu, mužu i uzgoj životinja prije klanja, kao i lov, ribolov i ubiranje proizvoda (divljih plodova i biljaka) iz prirode;

17) **primarni proizvod (primary products)** je proizvod dobijen iz primame proizvodnje uključujući proizvode dobijene iz zemlje, uzgajanja žive stoke, lova i ribolova;

18) **krajnji potrošač (final consumer)** je krajnji konzument hrane koji tu hranu ne koristi ni u jednoj fazi poslovanja hranom;

19) **higijena hrane (food hygiene)** je skup mjera i uslova neophodnih za kontrolu opasnosti i obezbjeđivanje pogodnosti hrane za ishranu ljudi u skladu sa njenom namjenom;

20) **službena kontrola (official control)** je svaki oblik kontrole koju sprovode nadležni organi, radi utvrđivanja usaglašenosti sa propisima o hrani i hrani za životinje, zdravlju životinja i bilja i dobrobiti životinja;

21) **verifikacija (verification)** je provjeravanje ispunjenosti propisanih zahtjeva, pregledom i razmatranjem objektivnih dokaza;

22) **revizija (audit)** je sistematsko i nezavisno provjeravanje postupanja kojim se utvrđuje da li su postupanja i rezultati tog postupanja u skladu sa planiranim mjerama i da li se mjere sprovode efikasno i da li su odgovarajuće za postizanje ciljeva;

23) **inspekcija (inspection)** je kontrola hrane i hrane za životinje, zdravlja i dobrobiti životinja, kojom se potvrđuje ispunjenost zahtjeva utvrđenih propisima o hrani i hrani za životinje, zdravlju i dobrobiti životinja;

24) **monitoring** je sistematsko sprovođenje niza planiranih aktivnosti i ispitivanja u cilju dobijanja opšteg pregleda stanja, sprovođenja propisa o hrani i hrani za životinje, zdravlju i dobrobiti životinja;

25) **nadzor (surveillance)** je sistematsko praćenje i kontrola jednog ili više subjekata u poslovanju hranom ili hranom za životinje i njihovih aktivnosti u vezi djelatnosti koju obavljaju;

26) **neusaglašenost** je neispunjavanje propisanih zahtjeva za hranu ili hranu za životinje, zdravlje i dobrobit životinja;

27) **uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje** je uzimanje hrane ili hrane za životinje ili bilo kojih drugih supstanci, uključujući i one iz životne sredine, koje su važne za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane ili hrane za životinje ili za zdravlje životinja, kako bi se laboratorijskim ispitivanjem potvrdila usaglašenost sa zahtjevima utvrđenim propisima o hrani i hrani za životinje i zdravlju životinja;

28) **službeno sertifikovanje** je izdavanje u pisanoj ili elektronskoj formi sertifikata za hranu ili hranu za životinje pri izvozu kojim inspektor potvrđuje ispunjenost propisanih zahtjeva;

29) **službeno zadržavanje (official detention)** je postupak kojim granični inspektor obezbjeđuje da se hrana ili hrana za životinje ne premješta ili da se njome neovlašćeno ne raspolaže do donošenja odluke o njoj namjeni i obuhvata skladištenje hrane ili hrane za životinje od strane subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje u skladu sa uputstvima i nalogom graničnog inspektora;

30) **ekvivalentnost** je sposobnost različitih sistema ili mjera da se postignu isti ciljevi;

31) **uvoz (import)** je stavljanje u slobodan promet hrane ili hrane za životinje ili namjera da se hrana ili hrana za životinje stavi u slobodan promet, u skladu sa carinskim propisima;

32) **unošenje (introduction)** je uvoz pod carinskim nadzorom u skladu sa zakonom kojim su uređeni carinski postupci, kao i unos u slobodnu zonu ili slobodna skladišta;

33) **pregled dokumentacije** je pregled komercijalnih dokumenata, po potrebi i drugih dokumenata koji prate pošiljku;

34) **identifikacioni pregled** je vizuelna provjera kojom se utvrđuje da sertifikati ili drugi dokumenti koji prate pošiljku odgovaraju oznakama i sadržaju pošiljke;

35) **fizički pregled** je provjera same hrane ili hrane za životinje, uključujući provjeru prevoznog sredstva, pakovanja, označavanja i temperature, uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje i ostale potrebne provjere kako bi se potvrdila ispunjenost zahtjeva utvrđenih propisima o hrani;

36) **plan kontrole** je plan o organizaciji i strukturi službenih kontrola;

37) **hraniva** su proizvodi biljnog ili životinjskog porijekla koji služe za zadovoljenje hranidbenih potreba u izvornom obliku, svježi ili konzervirani i proizvodi dobijeni njihovom industrijskom preradom i organske i neorganske supstance koje sadrže ili ne sadrže dodatke hrani za životinje, a namijenjene su za peroralnu ishranu životinja ili nakon prerade ili u pripremi krmnih smješa ili kao nosači premiksa.

II. NADLEŽNI ORGANI ZA BEZBJEDNOST HRANE

Nadležni organi

Član 6

Poslove državne uprave u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje vrše:

- Organ državne uprave nadležan za bezbjednost hrane, poljoprivredu i veterinarstvo (u daljem tekstu: Ministarstvo); i
- Organ uprave nadležan za bezbjednost hrane (u daljem tekstu: Organ uprave).

Nadležnosti Ministarstva

Član 7

(1) Ministarstvo:

1) predlaže politiku bezbjednosti hrane i hrane za životinje;

2) donosi propise za izvršavanje ovog zakona;

3) donosi godišnje programe monitoringa (rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje, rezidua pesticida u hrani, zoonoza, mikrobioloških kriterijuma u hrani, kontaminenata u hrani i hrani za životinje i drugih programa u skladu sa ovim zakonom);

4) organizuje sprovođenje službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom;

5) donosi višegodišnji plan službenih kontrola hrane i hrane za životinje u skladu sa ovim zakonom;

6) podnosi godišnje izvještaje o bezbjednosti hrane i hrane za životinje Vladi Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) i Evropskoj komisiji u skladu sa ovim zakonom; saraduje sa međunarodnim organizacijama i nadležnim organima drugih država u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje;

7) vrši i druge poslove u skladu sa ovim zakonom.

(2) Ministarstvo je centralni organ za bezbjednost hrane i hrane za životinje i kontakt tačka sa Evropskom komisijom za oblast bezbjednosti hrane.

Nadležnosti organa uprave

Član 8

Organ uprave:

- 1) utvrđuje ispunjenost uslova i izdaje odobrenja za obavljanje djelatnosti u objektima za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane i hrane za životinje;
- 2) registruje objekte za hranu i hranu za životinje;
- 3) uspostavlja i vodi Centralni registar odobrenih i registrovanih objekata za obavljanje djelatnosti u poslovanju hranom i hranom za životinje;
- 4) priprema i sprovodi višegodišnji plan službenih kontrola hrane i hrane za životinje u skladu sa ovim zakonom;
- 5) priprema godišnje izvještaje o sprovođenju višegodišnjeg plana službenih kontrola;
- 6) priprema stručne osnove za:
  - donošenje propisa za izvršavanje ovog zakona;
  - programe monitoringa u skladu sa ovim zakonom;
  - plan za upravljanje kriznim situacijama u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje;
- 7) saraduje sa Evropskom komisijom; i
- 8) vrši druge stručne i upravne poslove u skladu sa zakonom.

Propisi o sprječavanju posljedica izazvanih hranom ili hranom za životinje

Član 9

Radi obezbjeđivanja visokog nivoa zaštite zdravlja ljudi i efikasnog preduzimanja mjera radi sprječavanja posljedica koje mogu biti izazvane hranom ili hranom za životinje Vlada će donijeti bliže propise o:

- patogenim mikroorganizmima, mikroorganizmima koji nijesu patogeni i parazitima za koje je procjenom rizika utvrđen rizik za zdravlje ljudi, a koje sadrži hrana ili hrana za životinje i drugim posebnim mikrobiološkim kriterijumima;
- mjerama za sprječavanje trovanja ljudi hranom;
- mjerama za sprječavanje štetnog uticaja hrane na zdravlje ljudi i životinja kada je procjenom rizika utvrđeno da određena hrana ili hrana za životinje predstavlja rizik;
- kumulativnom toksičnom dejstvu koje potiče iz hrane ili hrane za životinje;
- hrani namijenjenoj pojedinim kategorijama potrošača sa posebnom zdravstvenom osjetljivošću i koja izaziva posljedice na zdravlje potrošača;
- stranim Supstancama prisutnim u hrani i hrani za životinje ili za koje se sumnja da su prisutne u seriji i u ostatku serije hrane ili hrane za životinje;
- načinu sprječavanja stavljanja na tržište hrane i hrane za životinje koja nije podesna za ishranu ljudi i životinja zbog sadržaja određenih kontaminenata;
- mjerama koje se preduzimaju za uklanjanje nedostataka radi uspostavljanja sistema bezbjednosti hrane i specifičnim zahtjevima za higijenu hrane i hrane za životinje u primarnoj proizvodnji ili nakon primame proizvodnje;
- sprječavanju, uklanjanju ili smanjivanju rizika direktno ili indirektno preko životne sredine na prihvatljiv nivo, kojem su izloženi ljudi i životinje;
- uzročnicima koji mogu uzrokovati ozbiljna oboljenja kod ljudi konzumiranjem kontaminirane hrane ili hrane za životinje;
- mjerama za sprječavanje trihinele kod ljudi prilikom konzumiranja mesa domaćih svinja, divljih svinja, konja i drugih vrsta životinja koje su zaražene trihinelom i načinu uzorkovanja trupova i metodama za otkrivanje trihinele i

određivanju statusa gazdinstva i uslove za uvoz mesa i drugih bolesti životinja koje se hranom prenose na ljude;

- uspostavljanju sledljivosti određene hrane ili hrane za životinje i mjerama za sprječavanje i upravljanje rizikom u skladu sa načelom predostrožnosti;
- zahtjevima za proizvode biljnog porijekla (klice), sledljivost klica, sjemena namijenjenog proizvodnji klica i druge hrane;
- zahtjevima sledljivosti za genetski modifikovanu hranu;
- načinu pokretanja postupaka i povlačenja hrane i hrane za životinje sa tržišta radi sprječavanja nepredviđenih nepovoljnih uticaja na zdravlje ljudi, zdravlje životinja ili okolinu, uključujući ekosisteme;
- zahtjevima za odsutnosti ili smanjivanje prisutnosti glutena u hrani;
- zahtjevima za upotrebu u i na hrani, sastojaka hrane sa osobinama aroma;
- mjerama za sprječavanje i smanjivanje kontaminacije patulinom u sokovima od jabuke i soku od jabuke koji je sastojak drugih pića;
- načinu praćenja nivoa skrivenih (background levels) dioksina, dioksinima sličnim polihlorovanim bifenilima (u daljem tekstu: PCB) i drugim PCB-a u hrani;
- određivanju maksimalno dozvoljene količine kokcidiostatika ili histomonostatika u hrani koji su posljedica prenošenja tih supstanci u neciljanu hranu za životinje;
- otklanjanju potencijalnih opasnosti za zdravlje ljudi čiji uzrok može biti hrana i hrana za životinje.

III. NAČELA BEZBJEDNOSTI HRANE

Opšte načelo

Član 10

Bezbjednost hrane i hrane za životinje treba da se zasniva na obezbjeđivanju visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, zaštite interesa potrošača, zaštite zdravlja i dobrobiti životinja, zdravlja bilja i zaštite životne sredine i slobodnog kretanja hrane i hrane za životinje, proizvedene i stavljene na tržište.

Načelo analize rizika

Član 11

(1) Analiza rizika (risk analysis) je proces koji se sastoji od procjene rizika, upravljanja rizikom i obavještanja o riziku, a vrši se radi postizanja visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, osim u slučajevima kada to nije primjereno okolnostima ili prirodi mjere.

(2) Procjena rizika zasniva se na dostupnim naučnim dokazima i obavlja se na nezavisan, objektivan i transparentan način.

(3) Procjenu rizika iz stava 2 ovog člana, mogu da vrše naučno-istraživačke ustanove za bezbjednost hrane koje ispunjavaju uslove u pogledu stručnog kadra i koje ovlasti Ministarstvo.

(4) Ukoliko u Crnoj Gori ne postoje naučno-istraživačke ustanove koje ispunjavaju uslove iz stava 3 ovog člana Ministarstvo može ovlastiti specijalizovanu instituciju države članice Evropske unije za procjenu rizika u hrani i hrani za životinje.

(5) Ustanove iz stava 3 ovog člana:

1) prikupljaju i analiziraju podatke radi karakterizacije i praćenja rizika koji imaju direktan ili indirektan uticaj na bezbjednost hrane ili hrane za životinje;

2) daju stručne savjete i naučnu podršku za unaprjeđenje bezbjednosti hrane ili hrane za životinje;

3) predlažu preduzimanje mjera za otklanjanje rizika od hrane ili hrane za životinje;

4) saraduju sa nadležnim državnim organima i organima uprave u oblasti razmjene informacija;

5) daju predloge za obavještanje, učešće javnosti i edukaciju o značaju bezbjednosti hrane ili hrane za životinje;

6) daju naučna mišljenja i pružaju naučnu i tehničku pomoć organima iz člana 6 ovog zakona u oblasti bezbjednosti hrane ili hrane za životinje, ishrane ljudi, stavljanja na tržište nove hrane, hrane obogaćene nutrijentima, hrane za posebne prehrambene potrebe, hrane za životinje za posebne nutritivne namjene i genetski modifikovane hrane i hrane za životinje, zdravlja i zaštite životinja i zdravlja bilja;

7) daju inicijativu za izmjene propisa o bezbjednosti hrane i hrane za životinje;

8) obavještauju organe iz člana 6 ovog zakona o rezultatima izvršene procjene rizika.

(6) Bliži uslovi u pogledu stručnog kadra iz stava 3 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva.

Upravljanje rizikom

Član 12

(1) Upravljanje rizikom vrši se na način kojim se obezbjeđuje da preventivne mjere, nadzor i službene kontrole preduzete radi smanjivanja, uklanjanja ili izbjegavanja rizika za zdravlje ljudi i životinja konzumiranjem hrane, budu utemeljene na rezultatima procjene rizika i drugim faktorima koji su od značaja za otklanjanje rizika i da budu nepristrasne, efikasne i primjerene.

(2) Upravljanje rizikom vrši Organ uprave sprovođenjem nadzora, službenih kontrola i preduzimanjem preventivnih mjera.

(3) Prilikom upravljanja rizikom uzimaju se u obzir rezultati procjene rizika i/ili naučna mišljenja ustanove iz člana 11 stav 3 ovog zakona, Evropskog tijela za bezbjednost hrane (European Food safety authorities - EFSA) (u daljem tekstu: EFSA) i drugi faktori od značaja za bezbjednost.

Saradnja sa drugim institucijama

Član 13

(1) Radi adekvatne procjene rizika ustanove iz člana 11 stav 3 ovog zakona mogu saradivati sa drugim naučnim institucijama, drugim nadležnim organima, laboratorijama i drugim pravnim licima uključenim u sistem bezbjednosti hrane i hrane za životinje u zemlji i inostranstvu.

(2) Saradnja iz stava 1 ovog člana, ostvaruje se na naučnom nivou kroz koordinaciju aktivnosti, razmjenu podataka, izradu i implementaciju zajedničkih projekata, razmjenu znanja i najbolje prakse u oblastima aditiva i nutritivnih izvora dodatih hrani, aditiva i proizvoda ili supstanci koje se upotrebljavaju u hrani za životinje, sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua, genetički modifikovanih

organizama, dijetetskih proizvoda, ishrani i alergijama, biološke opasnosti, kontaminenata u lancu hrane, zdravlja i dobrobiti životinja, zdravstvene zaštite bilja, materijala koji dolaze u kontakt sa hranom, enzima, boja i pomoćnih materijala i pružanja naučne i tehničke pomoći i drugih stručnih mišljenja.

Predostrožnost

Član 14

(1) Bezbjednost hrane i hrane za životinje treba da se zasniva na načelu pouzdanog, naučno utemeljenog i efikasnog sprovođenja postupaka i preduzimanja mjera u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje, primjerenih zahtjevima zaštite života i zdravlja ljudi, zdravlja i dobrobiti životinja, zdravlja bilja i zaštite živome sredine.

(2) Ukoliko se na osnovu dostupnih informacija utvrdi moguće štetno djelovanje hrane ili hrane za životinje na zdravlje ljudi i životinja, ako postoje naučne nedoumice, preduzimaju se privremene mjere upravljanja rizikom potrebne za obezbjeđenje visokog nivoa zaštite zdravlja, do pribavljanja pouzdanijih naučnih informacija potrebnih za sveobuhvatnu procjenu rizika.

(3) Mjere iz stava 1 ovog člana moraju biti primjerene riziku, njima se ne smije ograničavati trgovina u mjeri većoj od potrebne za obezbjeđivanje efikasne zaštite zdravlja ljudi i životinja, vodeći računa o tehničkoj i ekonomskoj izvodljivosti i opravdanim razlozima, a preispituju se u razumnom vremenskom roku u zavisnosti od vrste utvrđenog rizika i vrste naučnih podataka potrebnih za razjašnjenje naučnih nedoumica i sprovođenja sveobuhvatne procjene rizika.

Zaštita interesa potrošača

Član 15

Informacije o hrani na osnovu kojih potrošač odlučuje o konzumiranju hrane, moraju biti potpune i tačne radi zaštite potrošača i sprječavanja:

- prevare ili obmane;
- izmjene sastava hrane; i
- dovođenja potrošača u zabludu.

Transparentnost

Član 16

Prilikom pripreme propisa, ocjene njihovih efekata i pristupanja izmjenama propisa o hrani ili hrani za životinje ili preduzimanja mjera u skladu sa ovim zakonom moraju se sprovoditi javne rasprave u skladu sa zakonom, osim u hitnim slučajevima kada to nije moguće.

Obavještavanje javnosti

Član 17

Ukoliko postoji opasnost da određena hrana ili hrana za životinje može predstavljati rizik po zdravlje ljudi ili životinja, Ministarstvo je dužno da bez

odlaganja, putem štampanih ili elektronskih medija, obavijesti javnost o vrsti hrane ili hrane za životinje, riziku koji ona predstavlja, kao i o mjerama koje se preduzimaju ili će biti preduzete za sprječavanje, smanjivanje ili uklanjanje tog rizika.

IV. UVOZ I IZVOZ

Uvoz hrane i hrane za životinje

Član 18

(1) Hrana i hrana za životinje koja se uvozi radi stavljanja na tržište na teritoriji Crne Gore mora ispunjavati zahtjeve utvrđene ovim zakonom, odnosno zahtjeve koji su najmanje ekvivalentni zahtjevima utvrđenim ovim zakonom, ukoliko posebnim ugovorom sa zemljom izvoznicom nije drugačije uređeno.

(2) Ekvivalentnim zahtjevima iz stava 1 ovog člana smatraju se zahtjevi za koje nadležni organ države izvoza na objektivan način dokaže da ispunjavaju isti ili viši nivo zaštite zdravlja ljudi u odnosu na nivo koji se zahtijeva ovim zakonom.

(3) Procjenu ekvivalentnosti zahtjeva iz stava 2 ovog člana na zahtjev zainteresovanog lica vrši Organ uprave.

Izvoz hrane i hrane za životinje

Član 19

(1) Hrana ili hrana za životinje koja se izvozi ili se uvozi radi izvoza (re-export) mora ispunjavati zahtjeve utvrđene ovim zakonom, kao i zahtjeve zemlje uvoza ili zahtjeve utvrđene posebnim ugovorom sa zemljom uvoza.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, hrana ili hrana za životinje ukoliko nije štetna po zdravlje ili bezbjedna, može se izvoziti ili uvoziti radi izvoza (re-export) sa teritorije Crne Gore, na osnovu saglasnosti nadležnih organa zemlje uvoza i ako su informisani o razlozima i okolnostima zbog kojih se ta hrana ili hrana za životinje ne može stavljati na tržište na teritoriji Crne Gore.

V. OPŠTI ZAHTJEVI ZA BEZBJEDNOST HRANE

Zabrana stavljanja hrane na tržište

Član 20

(1) Zabranjeno je stavljati na tržište hranu koja nije bezbjedna.

(2) Hrana nije bezbjedna ako:

- je štetna za zdravlje ljudi; i/ili
- nije pogodna za ishranu ljudi.

Utvrđivanje bezbjednosti hrane

Član 21

(1) Prilikom utvrđivanja bezbjednosti hrane, uzimaju se u obzir:

- uobičajeni uslovi konzumiranja hrane i uslovi u svakoj fazi proizvodnje, prerade i distribucije;

- informacije dostupne potrošaču, uključujući i informacije na oznakama i druge informacije koje se odnose na sprječavanje štetnog djelovanja hrane na zdravlje.

(2) Prilikom utvrđivanja štetnosti hrane, cijeni se:

- moguće trenutno i/ili kratkoročno i/ili dugoročno dejstvo hrane na zdravlje lica koje je konzumira, kao i uticaj na buduće generacije;

- moguće kumulativno toksično dejstvo;

- posebna zdravstvena osjetljivost pojedinih kategorija potrošača kada je hrana namijenjena toj kategoriji potrošača.

(3) Prilikom utvrđivanja da hrana nije pogodna za ishranu ljudi, cijeni se da li ta hrana nije pogodna za upotrebu kojoj je namijenjena zbog moguće kontaminacije spoljnim materijama ili na neki drugi način, zbog truljenja, kvarenja ili raspadanja.

(4) Kada je hrana, za koju je utvrđeno da nije bezbjedna, dio partije, serije ili pošiljke iste vrste hrane prema opisu i kategoriji, smatra se da sva hrana u toj partiji, seriji ili pošiljci nije bezbjedna, osim ako se na osnovu detaljne procjene utvrdi daje ostatak partije, serije ili pošiljke bezbjedan.

(5) Kada hrana ispunjava zahtjeve utvrđene posebnim propisom o bezbjednosti hrane koji se odnose na tu hranu, ali postoje razlozi za sumnju u njenu bezbjednost, Organ uprave preduzima odgovarajuće mjere ograničavanja stavljanja na tržište hrane ili povlačenja hrane sa tržišta, bez obzira na usaglašenost.

(6) Mjere iz stava 5 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva.

Zabrana stavljanja na tržište hrane za životinje

Član 22

(1) Zabranjeno je stavljati na tržište hranu za životinje koja nije bezbjedna i hraniti životinje koje služe za proizvodnju hrane, hranom za životinje koja nije bezbjedna.

(2) Hrana za životinje nije bezbjedna za predviđenu namjenu ako:

- ima štetan uticaj na zdravlje ljudi ili životinja,

- čini hranu dobijenu od životinja koje služe za proizvodnju hrane nebezbjednom za ishranu ljudi.

Utvrđivanje bezbjednosti hrane za životinje

Član 23

Kada je hrana za životinje za koju je utvrđeno da ne ispunjava propisane zahtjeve za bezbjednost hrane za životinje, dio partije, serije ili pošiljke iste vrste hrane za životinje prema opisu i kategoriji, smatra se da sva hrana za životinje u toj partiji, seriji ili pošiljci nije bezbjedna, osim ako se na osnovu detaljne procjene utvrdi daje ostatak partije, serije ili pošiljke bezbjedan.

Prezentacija hrane i hrane za životinje

Član 24

Hrana ili hrana za životinje prilikom stavljanja na tržište oznakama, reklamiranjem i/ili prezentovanjem, oblikom, izgledom ili pakovanjem,

materijalima za pakovanje, načinom na koji je dizajnirana ili okruženjem u kojem je izložena, kao i informacijama koje su o hrani dostupne putem medija, ne smije potrošača, odnosno kupca dovesti u zabludu.

Sumnja u bezbjednost hrane i hrane za životinje

Član 25

Kada hrana ili hrana za životinje ispunjava zahtjeve utvrđene ovim zakonom, ali se sumnja u njenu bezbjednost, Ministarstvo može ograničiti stavljanje na tržište ili povući sa tržišta hranu ili hranu za životinje.

Odgovornost subjekta u poslovanju hranom i hranom za životinje

Član 26

Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije u okviru djelatnosti koju obavlja, dužan je da obezbijedi da hrana ili hrana za životinje ispunjava zahtjeve utvrđene zakonom i da sprovodi kontrolu ispunjavanja zahtjeva utvrđenih zakonom.

Štedljivost

Član 27

(1) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužan je da uspostavi sledljivost u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane, hrane za životinje, životinja za proizvodnju hrane i/ili supstanci koje se dodaju u hranu ili hranu za životinje.

(2) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužan je da uspostavi sistem sledljivosti i postupke na osnovu kojih se mogu identifikovati lica:

- od kojih dobavlja hranu, hranu za životinje, životinje koje služe za proizvodnju hrane i supstance koje se dodaju u hranu ili hranu za životinje;
- kojima je isporučio svoje proizvode.

(3) Hrana ili hrana za životinje koja je stavljena na tržište, mora biti označena ili na drugi način identifikovana kako bi se omogućila sledljivost na osnovu dokumentacije ili podataka.

(4) Bliži zahtjevi za sledljivost hrane životinjskog porijekla utvrđuju se propisom Ministarstva.

Obaveze subjekta u poslovanju hranom

Član 28

(1) Ako subjekt u poslovanju hranom posumnja, ili utvrdi da hrana koju je uveo, proizveo, preradio ili distribuirao ne ispunjava zahtjeve propisane ovim zakonom, dužan je da bez odlaganja pokrene postupak povlačenja hrane sa tržišta kada hrana nije pod njegovom neposrednom kontrolom i o tome obavijesti Organ uprave.

(2) Ako je hrana došla do potrošača, subjekt u poslovanju hranom dužan je da odmah obavijesti potrošače o razlozima za povlačenje hrane i ako je Organ uprave

utvrdio daje neophodno, zahtijeva od potrošača povraćaj hrane koja mu je već isporučena ako se drugim mjerama ne može postići visok nivo zaštite zdravlja.

(3) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost prodaje na malo ili distribucije koja ne uključuje pakovanje i označavanje hrane, dužan je da bez odlaganja pokrene postupak povlačenja sa tržišta hrane koja ne ispunjava zahtjeve propisane ovim zakonom, da saraduje sa proizvođačem i Organom uprave i drugim nadležnim organima u preduzimanju mjera za otklanjanje opasnosti koje procjenjuje Organ uprave i pruži potrebne informacije u pogledu sledljivosti hrane.

(4) Ako subjekat u poslovanju hranom posumnja ili utvrdi da hrana koju stavlja na tržište može biti štetna za zdravlje ljudi, dužan je da bez odlaganja preduzme mjere za sprječavanje rizika i o tome obavijesti Organ uprave.

Obaveze subjekta u poslovanju hranom za životinje

Član 29

(1) Ako subjekat u poslovanju hranom za životinje posumnja ili utvrdi da hrana za životinje koju je uvezao, proizveo, preradio, obradio ili distribuirao ne ispunjava zahtjeve propisane ovim zakonom dužan je da bez odlaganja pokrene postupak povlačenja te hrane sa tržišta i o tome obavijesti Organ uprave.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana i člana 25 ovog zakona, hrana za životinje se uništava, osim ako Organ uprave, na osnovu procjene rizika, ne naloži sprovođenje mjera kojima se obezbjeđuje otklanjanje utvrđenih nedostataka.

(3) Subjekt u poslovanju hranom za životinje je dužan da odmah obavijesti vlasnike, odnosno držaoce životinja o razlogu povlačenja hrane za životinje i ako je Organ uprave utvrdio da je neophodno, zahtijeva povraćaj isporučene hrane za životinje.

(4) Subjekt u poslovanju hranom za životinje koji obavlja djelatnost prodaje na malo ili distribucije, a koja ne uključuje pakovanje i označavanje, dužan je da bez odlaganja pokrene postupak povlačenja sa tržišta hrane za životinje koja ne ispunjava zahtjeve propisane ovim zakonom, da saraduje sa proizvođačem i Organom uprave u preduzimanju mjera za otklanjanje opasnosti koje procjenjuje Organ uprave i pruži potrebne informacije u pogledu sledljivosti hrane za životinje.

(5) Ako subjekat u poslovanju hranom za životinje posumnja ili utvrdi da hrana za životinje koju stavlja na tržište može biti štetna za zdravlje životinja ili indirektno ljudi, dužan je da bez odlaganja, preduzme mjere za sprječavanje rizika i o tome obavijesti Organ uprave.

Odgovornost za štetu

Član 30

(1) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje odgovara za štetu koju je prouzrokovao hranom i/ili hranom za životinje u skladu sa opštim propisima o odgovornosti za štetu.

(2) Subjekt u poslovanju hranom i/ili hranom za životinje odgovara i za štetu u skladu sa opštim propisima o odgovornosti za štetu, ako informacije i podaci o hrani ili hrani za životinje koje je učinio dostupnim potrošaču odnosno kupcu, ne odgovaraju karakteristikama hrane, odnosno hrane za životinje.

VI. SISTEM BRZOG UZBUNJIVANJA I OBAVJEŠTAVANJA

Uspostavljanje sistema brzog uzbunjivanja i obavještanja

Član 31

(1) Sistem brzog uzbunjivanja i obavještanja o direktnom ili indirektnom riziku za zdravlje ljudi koji potiče od hrane ili hrane za životinje uspostavlja se kao informativna mreža.

(2) Sistem iz stava 1 ovog člana uspostavlja i vodi Ministarstvo kao kontakt tačka za razmjenu informacija sa Evropskom komisijom - Rapid alert system for food and feed (u daljem tekstu: RASFF).

(3) Način uspostavljanja sistema iz stava 1 ovog člana, organe i organizacije nadležne za razmjenu informacija, bliži postupak razmjene i informacije koje se razmjenjuju utvrđuju se propisom Ministarstva.

Hitne mjere

Član 32

Kada se utvrdi da hrana ili hrana za životinje može da predstavlja ozbiljan rizik za zdravlje ljudi i životinja ili životnu sredinu i ako se rizik ne može spriječiti sprovođenjem odgovarajućih mjera, Ministarstvo naređuje prema prirodi ili stepenu rizika sprovođenje jedne ili više mjera:

- 1) ako je hrana ili hrana za životinje domaćeg porijekla:
  - privremenu zabranu stavljanja na tržište ili upotrebe hrane ili hrane za životinje;
  - posebne uslove za postupanje sa hranom ili hranom za životinje; ili
  - druge odgovarajuće mjere;
- 2) ako je hrana ili hrana za životinje iz uvoza:
  - privremenu zabranu uvoza hrane ili hrane za životinje iz države ili dijela države izvoznice ili države preko koje se vrši tranzit;
  - posebne mjere za postupanje sa hranom ili hranom za životinje; ili
  - druge odgovarajuće mjere.

Upravljanje kriznim situacijama

Član 33

(1) U slučaju da hrana ili hrana za životinje predstavlja direktan ili indirektan rizik po zdravlje ljudi, životinja ili životnu sredinu koji nije moguće spriječiti, ukloniti ili smanjiti na prihvatljiv nivo primjenom mjera utvrđenih ovim zakonom (u daljem tekstu: krizna situacija) primjenjuju se mjere utvrđene opštim kriznim planom.

(2) Plan iz stava 1 ovog člana sadrži: vrste kriznih situacija u kojima postoje direktni ili indirektni rizici po zdravlje ljudi, mjere i način sprovođenja mjera za otklanjanje opasnosti od hrane i hrane za životinje, organe i organizacije nadležne za sprovođenje mjera, sredstva i opremu potrebnu za sprovođenje plana, način vršenja kontrole sprovođenja mjera i način obavještanja javnosti.

(3) Opšti krizni plan donosi Vlada.

(4) Plan iz stava 1 ovog člana priprema Ministarstvo i organizuje vježbe simulacije za sprovođenje kriznog plana.

Operativni krizni plan

Član 34

(1) Opšti krizni plan sprovodi se na osnovu operativnog kriznog plana (u daljem teksta: operativni plan) kojim se utvrđuju mjere koje će se hitao sprovesti kada se utvrdi da hrana ili hrana za životinje predstavlja opasnost za zdravlje ljudi ili životinja, na direktan način ili putem životne sredine.

(2) Operativnim planom naročito se određuju:

- organ i organizacije za sprovođenje mjera;
- potrebna finansijska i druga sredstva;
- način i postupak razmjene informacija između nadležnih organa i organizacija i neposredno i posredno uključenih lica u sprovođenje mjera.

(3) Operativne planove donosi Ministarstvo i organizuje vježbe simulacije za sprovođenje.

(4) Izmjene opšteg kriznog plana i operativnog plana vrše se na osnovu iskustava tokom primjene i u slučaju promjene nadležnih organa i organizacija.

(5) Bliži sadržaj operativnog plana utvrđuje se propisom Ministarstva.

VII. USLOVI ZA STAVLJANJE HRANE I HRANE ZA ŽIVOTINJE NA TRŽIŠTE

Obaveze subjekta za higijenu hrane

Član 35

Subjekt u poslovanju hranom:

- primamo je odgovoran za bezbjednost hrane;
- odgovoran je za bezbjednost hrane u svim fazama proizvodnje, prerade, obrade i distribucije;

- dužan je da za hranu koja ne može bezbjedno da se čuva na sobnoj temperaturi, posebno za zamrznutu hranu održava hladni lanac (cold chain) odnosno obezbijedi održavanje stalnosti propisane temperature za tu vrstu hrane u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije;

- dužan je da primjenjuje postupke koji se zasnivaju na principima analize opasnosti i kritičnim kontrolnim tačkama - Hazard Analysis and Critical Control Point (u daljem tekstu: HACCP), zajedno sa primjenom dobre higijenske prakse;

- dužan je da primjenjuje uputstva za dobru praksu u lancu hrane, radi usaglašavanja sa propisima o higijeni hrane i za primjenu principa HACCP-a;

- dužan je da uspostavi mikrobiološke kriterijume i zahtjeve za kontrolu temperature koji su zasnovani na naučnoj procjeni rizika;

- dužan je da obezbijedi da uvezena hrana ispunjava iste higijenske zahtjeve ili ekvivalentne zahtjeve, kao i hrana proizvedena na teritoriji Crne Gore.

Opšte obaveze

Član 36

Subjekt u poslovanju hranom u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane koja je pod njegovom kontrolom, dužan je da za tu hranu obezbijedi ispunjavanje zahtjeva za higijenu hrane utvrđenih ovim zakonom.

Zahtjevi za higijenu hrane

Član 37

(1) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da primjereno djelatnosti, uspostavi i sprovodi opšte i posebne zahtjeve za higijenu hrane utvrđene propisom iz st. 6 i 7 ovog člana.

(2) Subjekt u poslovanju hranom životinjskog porijekla koji obavlja primarnu proizvodnju sa pratećim djelatnostima, odnosno djelatnost nakon primame proizvodnje, dužan je da pored zahtjeva iz stava 1 ovog člana, uspostavi i sprovodi i posebne zahtjeve za proizvode životinjskog porijekla utvrđene propisom iz člana 44 stav 6 ovog zakona.

(3) Subjekt u poslovanju hranom, dužan je da prema vrsti hrane, sprovodi i posebne mjere za higijenu hrane radi obezbjeđenja:

- usaglašenosti sa mikrobiološkim kriterijumima za hranu;
- usaglašenosti sa zahtjevima za kontrolu temperaturnog režima za hranu;
- održavanja hladnog lanca;
- uzimanja uzoraka i laboratorijskih ispitivanja; i
- ispunjavanje drugih zahtjeva utvrđenih ovim zakonom.

(4) Ukoliko subjekat u poslovanju hranom sam uzima uzorke i vrši laboratorijska ispitivanja može primjenjivati metode koje daju rezultate jednako vrijedne rezultatima koji se dobiju primjenom referentnih metoda, ako su naučno validirane u skladu sa međunarodno priznatim pravilima ili protokolima, ukoliko posebnim propisima nijesu utvrđene metode uzorkovanja i analize.

(5) Subjekt iz stava 1 ovog člana mora koristiti uputstva dobre prakse, smjernice i uputstva iz člana 53 ovog zakona, radi ispunjavanja zahtjeva utvrđenih ovim zakonom.

(6) Zahtjevi za higijenu hrane iz stava 1 ovog člana utvrđuju se propisom Vlade.

(7) Propisom iz stava 6 ovog člana utvrđuju se zahtjevi i u pogledu objekata, prostorija, opreme, snabdijevanja vodom i energijom, uklanjanja otpada, termičke obrade, pakovanja i ambalažiranja, lične higijene, obuke zaposlenih i transporta u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane, uključujući i primarnu proizvodnju hrane sa pratećim djelatnostima.

Izuzeci

Član 38

(1) Zahtjevi za higijenu iz čl. 37, 39 i 40 ovog zakona ne primjenjuju se na:

- primarnu proizvodnju hrane namijenjenu za sopstvenu upotrebu u domaćinstvu;
- pripremu, rukovanje ili skladištenje hrane namijenjene za sopstvenu potrošnju u domaćinstvu;

- subjekte u poslovanju hranom koji direktno snabdijevaju malim količinama primarnih proizvoda krajnjeg potrošača ili maloprodajne objekte na lokalnom tržištu koji snabdijevaju krajnjeg potrošača;

- objekte za sakupljanje ili obradu kože (štavljenje) kao sirovine za proizvodnju želatina ili kolagena.

(2) Zahtjevi za higijenu koji se odnose na objekat, prostorije i opremu, vrste primarnih proizvoda iz stava 1 alineja 3 ovog člana, kriterijume za određivanje malih količina primarnih proizvoda i lokalnog tržišta, utvrđuju se propisom Vlade.

Lična higijena zaposlenih

Član 39

(1) Subjektat u poslovanju hranom dužan je da u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije, obezbijedi da lica koja obavljaju poslove rukovanja hranom održavaju ličnu higijenu i nose odgovarajuću, čistu, a prema potrebi i zaštitnu odjeću i obuću u skladu sa propisom iz člana 37 st. 6 i 7 ovog zakona.

(2) Subjektat u poslovanju hranom dužan je da u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije, obezbijedi da lica koja boluju od bolesti koja se može prenijeti hranom, koja su kliconoše, imaju inficirane rane ili dijareju ne rukuju hranom i ne ulaze u prostore u kojima se rukuje hranom, ako postoji bilo kakva opasnost od direktne ili indirektno kontaminacije.

(3) Lica iz stava 2 ovog člana dužna su da prijave bolest ili simptome ili njihove uzroke odgovornom licu u objektu poslovanja hranom.

Obuka zaposlenih

Član 40

(1) Subjektat u poslovanju hranom dužan je da u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije, obezbijedi da lica koja:

- dolaze u neposredan kontakt sa hranom budu pod nadzorom, dobiju instrukcije i/ili da su obučena o pravilima higijene hrane u vezi poslova koje obavljaju;

- su odgovorna za razvoj i održavanje postupaka zasnovanih na principima HACCP-a ili primjenu odgovarajućih vodiča, prođu odgovarajuću obuku za primjenu principa HACCP-a.

(2) Obuka iz stava 1 ovog člana može se vršiti kao obuka na radu, organizovanjem kurseva, informativnim kampanjama udruženja subjekata u poslovanju hranom ili nadležnih organa, vodičima ili na drugi odgovarajući način.

Analiza opasnosti i kritične kontrolne tačke

Član 41

(1) Subjektat u poslovanju hranom dužan je da uspostavi, primjenjuje i kontinuirano održava postupke zasnovane na principima HACCP-a u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane nakon primame proizvodnje i pratećih djelatnosti.

(2) Principi HACCP-a obuhvataju:

- identifikaciju opasnosti koja se mora spriječiti, eliminisati ili smanjiti na prihvatljiv nivo;

- identifikaciju kritičnih kontrolnih tačaka u fazama iz stava 1 ovog člana, kod kojih je kontrola od bitnog značaja, radi sprječavanja, uklanjanja ili smanjivanja rizika na prihvatljiv nivo;

- uspostavljanje graničnih vrijednosti na kritičnim kontrolnim tačkama, koje razdvajaju prihvatljivu od neprihvatljive vrijednosti, radi sprječavanja, eliminisanja ili smanjivanja rizika na prihvatljiv nivo;

- uspostavljanje i sprovođenje efikasnih sistema praćenja (monitoringa) kritičnih kontrolnih tačaka;

- određivanje korektivnih mjera koje se preduzimaju kada sistem praćenja ukaže da kritična kontrolna tačka nije pod kontrolom;

- određivanje postupaka, koji se redovno sprovode, radi provjere efikasnog funkcionisanja mjera iz al. 1 do 5 ovog stava;

- evidentiranje i dokumentovanje, primjereno vrsti i obimu djelatnosti koja se obavlja, radi provjere efikasne primjene mjera iz al. 1 do 6 ovog stava.

(3) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da prilikom izmjene proizvoda, procesa ili faze proizvodnje, izvrši i izmjene uspostavljenih postupaka.

(4) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da:

- na zahtjev Organa uprave dokaže usaglašenost uspostavljenih postupaka iz stava 1 ovog člana, primjereno vrsti djelatnosti i obimu djelatnosti;

- obezbijedi hronološko i ažurno dokumentovanje aktivnosti preduzetih u okviru uspostavljenih postupaka; i

- čuva dokumentaciju i evidencije.

(5) Izuzetno od stava 1 ovog člana subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost u kojoj se ne mogu identifikovati kritične kontrolne tačke u pripremi, proizvodnji i preradi hrane dužan je da uspostavi dobru higijensku praksu.

Odstupanja

Član 42

(1) Subjektu u poslovanju hranom koji ima mali obim proizvodnje, prerade i obrade proizvoda ili koristi tradicionalne metode proizvodnje ili se nalazi u području sa posebnim geografskim ograničenjima, radi olakšanja poslovanja mogu se dozvoliti odstupanja u pogledu zahtjeva za izgradnju, uređenje i opremanje objekta.

(2) Subjektu u poslovanju hranom koji proizvodi tradicionalne proizvode može se dozvoliti odstupanje za prostorije u kojima su takvi tradicionalni proizvodi izloženi okruženju koje je neophodno za razvoj specifičnih karakteristika tog tradicionalnog proizvoda i materijale od kojih je izrađena oprema za izradu ovih proizvoda.

(3) Bliži uslovi za odstupanja iz st. 1 i 2 ovog člana utvrđuju se propisom Vlade.

Mikrobiološki kriterijumi za hranu

Član 43

(1) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da na tržište stavlja samo hranu koja ispunjava propisane mikrobiološke kriterijume.

(2) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da u svakoj fazi proizvodnje, prerade i distribucije, uključujući i prodaju hrane na malo, preduzima mjere zasnovane na načelima HACCP-a, uz primjenu dobre higijenske prakse, na način da se:

- snabdijevanje, rukovanje i obrada sirovina i hrane vrši pod kontrolom uz ispunjavanje mikrobioloških kriterijuma za higijenu procesa;

- poštujte kriterijumi bezbjednosti hrane tokom roka upotrebe proizvoda, pod utvrđenim uslovima distribucije, čuvanja i upotrebe.

(3) Subjekt u poslovanju hranom koji proizvodi i priprema hranu, dužan je da izradi plan uzorkovanja gotove hrane i briseva površina, radi validacije i verifikacije svojih postupaka.

(4) Radi utvrđivanja usaglašenosti hrane sa mikrobiološkim kriterijumima tokom roka upotrebe, subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje hrane, može da sprovodi studijska ispitivanja hrane u skladu sa propisom iz stava 5 ovog člana, a naročito za hranu spremnu za konzumiranje.

(5) Mikrobiološke kriterijume iz stava 1 ovog člana za hranu, higijenu procesa bezbjednosti hrane, studijska ispitivanja hrane i način uzimanja uzoraka i ispitivanja utvrđuju se propisom Vlade.

Obaveze subjekta u poslovanju hranom životinjskog porijekla

Član 44

(1) Subjekt u poslovanju hranom životinjskog porijekla dužan je da, pored zahtjeva iz čl. 37, 39, 40, 41 i 43 ovog zakona, ispunjava i posebne zahtjeve higijene za neprerađene i prerađene proizvode životinjskog porijekla utvrđene propisom iz stava 6 ovog člana.

(2) Posebni zahtjevi iz stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na hranu koja sadrži proizvode biljnog porijekla i prerađene proizvode životinjskog porijekla, ukoliko zakonom nije drugačije određeno.

(3) Prerađeni proizvodi životinjskog porijekla koji se upotrebljavaju za pripremu hrane iz stava 2 ovog člana moraju da ispunjavaju posebne zahtjeve higijene za proizvode životinjskog porijekla tokom proizvodnje i rukovanja.

(4) Posebni zahtjevi higijene iz stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na:

1) primarnu proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla namijenjenu za ličnu upotrebu u domaćinstvu;

2) pripremu, rukovanje ili skladištenje proizvoda životinjskog porijekla u domaćinstvu namijenjenih za ličnu upotrebu;

3) subjekta u poslovanju hranom koji direktno snabdijeva malim količinama krajnjeg potrošača ili maloprodajne objekte na lokalnom tržištu koji snabdijevaju krajnjeg potrošača i to:

- mesa živine i lagomorfa zaklanih na gazdinstvu,

- lovne divljači ili mesa lovne divljači kojim lovci snabdijevaju krajnjeg potrošača.

(5) Pored posebnih higijenskih zahtjeva na proizvode životinjskog porijekla primjenjuju se i propisi koji se odnose na zdravlje ljudi, životinja, dobrobit životinja, identifikaciju životinja i sledljivost proizvoda životinjskog porijekla.

(6) Posebni zahtjevi higijene za proizvode životinjskog porijekla iz stava 1 ovog člana i posebni zahtjevi za subjekte u poslovanju hranom iz stava 4 tačka 3 ovog člana, kriterijume za određivanje malih količina proizvoda i lokalnog tržišta utvrđuju se propisom Vlade.

(7) Bliži zahtjevi za sprovođenje opštih i posebnih higijenskih mjera nad određenim proizvodima životinjskog porijekla, zahtjevi za zdravlje životinja i javno zdravlje utvrđuju se propisom Vlade.

Uklanjanje površinske kontaminacije

Član 45

(1) Subjekt u poslovanju hranom sa proizvoda životinjskog porijekla koji su površinski kontaminirani, dužan je da kontaminente uklanja, i to samo vodom za piće, čistom vodom i supstancama koje su dozvoljene za smanjivanje površinske kontaminacije.

(2) Vrste supstanci iz stava 1 ovog člana i način njihove primjene za smanjivanje površinske kontaminacije utvrđuju se propisom Vlade.

Zdravstvene i identifikacione oznake

Član 46

(1) Subjekt u poslovanju hranom ne smije stavljati na tržište hranu životinjskog porijekla koja ne potiče iz objekta koji nije odobren u skladu sa članom 50 stav 13 ovog zakona i koja nije označena propisano:

- zdravstvenom oznakom, i/ili
- identifikacionom oznakom.

(2) Subjekt u poslovanju hranom može stavljati propisanu identifikacionu oznaku na proizvod životinjskog porijekla samo ako je proizvod proizveden u odobrenim objektima u skladu sa članom 50 ovog zakona.

(3) Zdravstvene i identifikacione oznake iz stava 1 ovog člana i način označavanja hrane životinjskog porijekla utvrđuju se propisom Vlade.

Registar objekata

Član 47

(1) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužan je da djelatnost proizvodnje, prerade i/ili distribucije hrane ili hrane za životinje obavlja samo u registrovanim odnosno odobrenim objektima.

(2) Objekti koji su registrovani odnosno odobreni upisuju se u Centralni registar registrovanih, odnosno odobrenih objekata (u daljem tekstu: Registar) koji vodi Organ uprave.

(3) Registar se objavljuje na internet stranici Organa uprave.

(4) Način upisa i vođenja Registra utvrđuju se propisom Ministarstva.

Registracija objekata

Član 48

(1) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje, prije otpočinjanja obavljanja djelatnosti, dužan je da za objekat u kojem obavlja djelatnost koja podliježe registraciji podnese zahtjev za registraciju objekta Organu uprave.

(2) Organ uprave na osnovu zahtjeva iz stava 1 ovog člana, donosi rješenje o registraciji objekta i upisu u Registar ako je uz zahtjev priložena dokumentacija iz stava 3 ovog člana.

(3) Vrste objekata u kojima se obavljaju djelatnosti koje podliježu registraciji, obrazac zahtjeva za registraciju i dokumentacija koja se prilaže uz zahtjev utvrđuju se propisom Ministarstva.

Brisanje iz Registra

Član 49

Objekat iz člana 48 ovog zakona briše se iz Registra na:

- zahtjev subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje;
- osnovu rješenja inspektora o zabrani obavljanja djelatnosti u objektu zbog neispunjavanja propisanih uslova za obavljanje djelatnosti za koju je izdato rješenje o upisu u Registar;
- osnovu obavještenja subjekta u poslovanju hranom i hranom za životinje ili nadležnog inspektora daje prestalo obavljanje djelatnosti u objektu duže od jedne godine.

Odobranje objekata

Član 50

(1) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje ne smije započeti obavljanje djelatnosti u objektu u kojem se obavlja djelatnost koja podliježe odobravanju, bez odobrenja za obavljanje djelatnosti u tom objektu (u daljem tekstu: odobrenje).

(2) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužan je da prije otpočinjanja obavljanja djelatnosti podnese Organu uprave zahtjev za odobravanje objekta.

(3) Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana dostavlja se naročito:

- skica objekta sa rasporedom prostorija;
- opis tehnološkog postupka.

(4) Dokaz o registraciji subjekata iz stava 2 ovog člana u Centralnom registru privrednih subjekata pribavlja Organ uprave po službenoj dužnosti.

(5) Nakon podnošenja urednog zahtjeva iz stava 3 ovog člana, Organ uprave obrazuje komisiju za pregled objekta (u daljem tekstu: komisija), radi utvrđivanja ispunjenosti zahtjeva utvrđenih ovim zakonom.

(6) Nakon pregleda objekta i utvrđivanja ispunjenosti propisanih zahtjeva u pogledu infrastrukture, opreme i odgovarajuće dokumentacije o kontroli koju je uspostavio subjekt, komisija nakon najmanje jednog obavljenog neposrednog pregleda objekta, sačinjava zapisnik sa predlogom za izdavanje uslovnog odobrenja na period od tri mjeseca.

(7) Organ uprave, na osnovu predloga iz stava 6 ovog člana, izdaje uslovno odobrenje i upisuje objekat u Registar.

(8) Prilikom izdavanja odobrenja iz stava 7 ovog člana objektu koji posluje sa hranom životinjskog porijekla dodjeljuje se veterinarski kontrolni broj.

(9) Prije isteka roka iz odobrenja iz stava 7 ovog člana komisija obavlja ponovni pregled objekta u vrijeme obavljanja odobrene djelatnosti, radi utvrđivanja i provjere ispunjenosti i drugih zahtjeva utvrđenih ovim zakonom.

(10) Ukoliko se ponovnim pregledom iz stava 9 ovog člana utvrdi da su ispunjeni svi zahtjevi utvrđeni ovim zakonom, Organ uprave izdaje odobrenje objektu za obavljanje djelatnosti na osnovu predloga komisije.

(11) Ukoliko se ponovnim pregledom iz stava 9 ovog člana utvrdi da nijesu ispunjeni zahtjevi utvrđeni ovim zakonom, Organ uprave produžava uslovno odobrenje na period do tri mjeseca, osim za brodove (fabrika i hladnjača), koji plove pod zastavom Crne Gore, za koje se uslovno odobrenje izdaje na period do jedne godine.

(12) Ako se ponovnim pregledom nakon isteka roka iz stava 11 ovog člana utvrdi da nijesu i dalje ispunjeni svi zahtjevi utvrđeni ovim zakonom, Organ uprave donosi rješenje o brisanju objekta iz Registra.

(13) Vrste objekata u kojima se obavljaju djelatnosti koje podliježu odobravanju, obrazac zahtjeva za odobravanje i bliži sadržaj dokumentacije koja se prilaže uz zahtjev utvrđuju se propisom Ministarstva.

(14) Organ uprave obavještava Evropsku komisiju i zemlje članice Evropske unije o odobrenim objektima.

Oduzimanje odobrenja

Član 51

(1) Odobrenje se oduzima na:

- zahtjev subjekta u poslovanju hranom i hranom za životinje;
- osnovu rješenja inspektora o zabrani obavljanja djelatnosti u objektu zbog neispunjavanja propisanih uslova za obavljanje djelatnosti za koju je izdato odobrenje;
- osnovu obavještenja subjekta u poslovanju hranom i hranom za životinje ili nadležnog inspektora daje prestalo obavljanje djelatnosti u objektu duže od jedne godine.

(2) Subjekat u poslovanju hranom kojem je oduzeto odobrenje u skladu sa stavom 1 ovog člana briše se iz Registra rješenjem.

Promjene u obavljanju odobrene djelatnosti

Član 52

(1) Subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje, dužan je da obavijesti Organ uprave o svakoj promjeni subjekta, promjeni u pogledu objekta ili djelatnosti u odnosu na izdato odobrenje, najkasnije 15 dana od dana nastanka promjene.

(2) Nakon dobijanja obavještenja iz stava 1 ovog člana Organ uprave sprovodi postupak odobravanja u skladu sa članom 50 ovog zakona.

(3) Ukoliko subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje privremeno ne obavlja jednu ili više djelatnosti u trajanju do šest mjeseci za koje je izdato odobrenje, dužan je da o tome obavijesti Organ uprave u roku od 15 dana od dana prestanka obavljanja djelatnosti.

(4) Ukoliko prestanak obavljanja jedne ili više djelatnosti za koje je izdato odobrenje traje duže od šest mjeseci, subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužan je najmanje 15 dana prije ponovnog otpočinjanja obavljanja djelatnosti u objektu, podnese zahtjev Organu uprave za odobravanje objekta u skladu sa članom 50 stav 2 ovog zakona.

Uputstva i vodiči za dobru praksu

Član 53

(1) Radi olakšanja poslovanja i postizanja zahtjeva za bezbjednost hrane utvrđenih ovim zakonom, udruženja subjekata u poslovanju hranom ili hranom za životinje mogu sačinjavati vodiče za dobru higijensku praksu i primjenu principa HACCP-a.

(2) Pri izradi vodiča iz stava 1 ovog člana za dobru praksu, udruženja subjekata u poslovanju hranom ili hranom za životinje:

- ostvaruju saradnju sa nadležnim organima, udruženjima potrošača i drugim licima koja imaju interes prilikom primjene uputstava i vodiča;
- uzimaju u obzir odgovarajuća pravila Codex Alimentarius; i
- za primarnu proizvodnju i sa njom povezane prateće djelatnosti uzimaju u obzir uputstva o dobroj higijenskoj praksi za kontrolu opasnosti.

(3) Na vodiče iz stava 1 ovog člana Ministarstvo daje saglasnost ukoliko su vodiči:

- izrađeni u skladu sa stavom 2 ovog člana;
- odgovarajući za sektore za koje su namijenjeni i da se njima obezbjeđuje postizanje usaglašenosti sa zahtjevima za higijenu hrane ili hrane za životinje utvrđenim ovim zakonom.

(4) Vodiči iz stava 1 ovog člana, mogu sadržati smjernice za sprovođenje ispitivanja iz člana 43 stav 4 ovog zakona.

(5) Vodiči iz stava 1 ovog člana, moraju se redovno revidirati, radi usklađivanja sa propisima o hrani i novim saznanjima o rizicima u hrani ili životnoj sredini.

(6) Zahtjev za reviziju vodiča može podnijeti Ministarstvo ili udruženje subjekata u poslovanju hranom ili hranom za životinje.

(7) Na revidirane vodiče saglasnost daje Ministarstvo.

(8) Ministarstvo može pružati stručnu pomoć i podsticati izradu i primjenu vodiča.

(9) Ministarstvo vodi registar vodiča iz st. 3 i 7 ovog člana i dostavlja ih Evropskoj komisiji.

Informisanje potrošača o hrani

Član 54

(1) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da za hranu koja je namijenjena krajnjem potrošaču ili objektima javne prehrane, obezbijedi informacije o hrani u odnosu na zdravstvene, ekonomske, socijalne i etičke i druge okolnosti.

(2) Subjekt u poslovanju hranom pod čijim se imenom ili nazivom hrana stavlja na tržište odgovoran je za informacije o hrani, njihovu tačnost i nepromjenljivost, a ako taj subjekt nema sjedište u Crnoj Gori, odgovoran je uvoznik hrane.

(3) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da krajnjem potrošaču učini dostupnim tačne, jasne i lako razumljive informacije i podatke o hrani, putem etikete ili na propisani način, koje se odnose na:

1) naziv, vrstu, sastav, svojstva, karakteristike i porijeklo za određene vrste hrane;

2) zaštitu zdravlja potrošača i bezbjednu upotrebu:

- sastojke hrane koji mogu biti štetni za zdravlje određenih grupa potrošača;
- trajnost hrane, način i uslove čuvanja i upotrebe hrane;

- uticaj na zdravlje uključujući rizike i posljedice vezane za načine konzumacije koji mogu biti opasni po zdravlje;

3) nutritivna svojstva hrane koja uključuju i posebne prehrambene potrebe, preporučene količine po obroku ili jedinici konzumiranja; i

4) druge informacije, prema procjeni subjekta u poslovanju hranom.

(4) Subjekt u poslovanju hranom, dužan je da obezbijedi informacije iz stava 3 ovog člana u okviru djelatnosti koju obavlja, za svu hranu namijenjenu krajnjem potrošaču, uključujući hranu koja se nudi c objektima javne ishrane (restorani, kantine, ugostiteljski objekti, uključujući vozila ili stalne ili pokretne štandove, obrazovne ustanove i bolnice), hranu namijenjenu snabdijevanju objekata javne ishrane, hranu koju u okviru ugostiteljskih usluga pružaju transportna preduzeća (catering service) kao i kod prodaje hrane na daljinu.

(5) Informacije i podaci o hrani iz st. 3 i 4 ovog člana koja se uvozi, moraju biti napisane i na crnogorskom jeziku.

(6) Bliži uslovi o informisanju potrošača o hrani, obavezne i druge informacije o hrani, sadržaj informacija i podataka o hrani prema vrstama i kategorijama hrane, označavanje hrane i način pružanja informacija potrošačima utvrđuju se propisom Vlade.

Praksa poštenog informisanja

Član 55

(1) Subjekt u poslovanju hranom ne smije pružati informacije i podatke o hrani koji mogu potrošača dovesti u zabludu, a naročito:

- u pogledu karakteristika, vrste, naziva, svojstava, sastava, količine, roka trajanja, zemlje ili mjesta porijekla i načina proizvodnje;

- pripisivanjem hrani efekata ili svojstava koje ta hrana nema;

- ukazivanjem na posebne karakteristike hrane koje posjeduje slična hrana, a naročito isticanjem prisutnosti ili odsustva određenih sastojaka i/ili hranljivih supstanci;

- izgledom, opisom ili vizuelnim prikazom prisustva određene hrane ili sastojka, kada je taj sastojak inače prirodno prisutan ili uobičajeno korišćen u toj hrani, zamijenjen drugim sastavnim dijelom ili drugim sastojkom.

(2) Subjekt u poslovanju hranom ne smije pružati informacije o hrani koje upućuju na ljekovita svojstva hrane, osim za prirodne mineralne vode i hranu za posebne prehrambene potrebe iz člana 65 stav 1 ovog zakona.

(3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se na reklamiranje i prezentaciju hrane (oblik, pakovanje, aranžiranje, izgled, materijal za pakovanje, način na koji je raspoređena i okruženje u kojem je izložena hrana).

Nutritivne i zdravstvene tvrdnje

Član 56

(1) Subjekt u poslovanju hranom može koristiti nutritivne i zdravstvene tvrdnje za označavanje, reklamiranje i prezentaciju hrane pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

(2) Subjekt u poslovanju hranom ne smije koristiti nutritivne i zdravstvene tvrdnje koje:

- su pogrešne, dvosmislene ili zavaravajuće;

- dovode do sumnje u bezbjednost i/ili prehrambenu adekvatnost ostale hrane;
  - podstiču ili tolerišu pretjeranu upotrebu određene hrane;
  - sugerišu ili naznačavaju da uravnotežen i raznovrstan način ishrane ne može pružiti odgovarajuće količine hranljivih materija;
  - upućuju na promjene u tjelesnim funkcijama.
- (3) Zabranjeno je korišćenje zdravstvenih tvrdnji koje:
- ukazuju da bi zdravlje moglo biti ugroženo zbog nekonzumiranja određene hrane;
  - upućuju na stopu ili količinu gubitka tjelesne težine.
- (4) Zdravstvene i nutritivne tvrdnje, uslove i način i ograničenja njihovog korišćenja i drugi zahtjevi za zdravstvene i nutritivne tvrdnje utvrđuju se propisom Vlade.

Oznake serije ili lota

Član 57

- (1) Serija ili lot je serija prodajnih jedinica hrane koja je proizvedena, prerađena ili pakovana podjednakim uslovima.
- (2) Hrana se ne smije stavljati na tržište ukoliko nije označena oznakom koja omogućava identifikaciju serije ili lota kojem hrana pripada.
- (3) Oznaku serije ili lota određuje i stavlja subjekat u poslovanju hranom koji proizvodi, prerađuje ili pakuje odnosno prepakuje hranu.
- (4) Oznake koje određuju seriju ili lot kojoj hrana pripada i način označavanja utvrđuju se propisom Ministarstva.

Aditivi

Član 58

- (1) Aditiv je supstanca koja se ne koristi kao hrana, odnosno predstavlja karakterističan sastojak hrane ili hrane za životinje koji se iz tehnoloških razloga dodaje hrani ili hrani za životinje u toku proizvodnje, prerade, pripreme, obrade, pakovanja, transporta ili čuvanja i neposredno ili posredno, preko svojih međuproizvoda, postaje ili može da postane sastojak hrane ili hrane za životinje.
- (2) Zabranjeno je stavljati na tržište prehrambene aditive ili hranu koja sadrži prehrambene aditive koji ne ispunjavaju propisane uslove.
- (3) Vrste aditiva koji se mogu koristiti i njihovu specifikaciju, uslove za njihovo korišćenje i označavanje, kao i način i uslove stavljanja na tržište utvrđuju se propisom Vlade.

Prehrambeni enzimi

Član 59

- (1) Prehrambeni enzim je proizvod dobijen od biljaka, životinja ili mikroorganizama ili od njihovih proizvoda, uključujući proizvod dobijen procesom fermentacije upotrebom mikroorganizama koji:
- 1) sadrži jedan ili više enzima koji mogu katalizirati specifičnu biohemijsku reakciju; i

2) dodaje se hrani za tehnološku namjenu u bilo kojoj fazi proizvodnje, prerade, pripreme, obrade, pakovanja, prevoza ili skladištenja hrane.

(2) Zabranjeno je stavljati na tržište prehrambene enzime ili hranu koja sadrži prehrambene enzime koji ne ispunjavaju propisane uslove.

(3) Vrste prehrambenih enzima koji se mogu koristiti, uslove za njihovo korišćenje i označavanje, kao i način i uslove stavljanja na tržište utvrđuju se propisom Vlade.

Ekstrakcioni rastvarati

Član 60

(1) Ekstrakcioni rastvarači su rastvarači koji se koriste u postupku ekstrakcije tokom prerade sirovina, hrane, ili komponenti ili sastojaka tih proizvoda, koji se nakon ekstrakcije uklanjaju iz hrane ili sastojka hrane, ali koji može imati za posledicu nenamjernu, ali tehnološki neizbježnu prisutnost ostataka ili derivata rastvarača ili u hrani ili sastojku hrane.

(2) Zabranjeno je stavljati na tržište prehrambene ekstrakcione rastvarače ili hranu koja sadrži ekstrakcione rastvarače koji ne ispunjavaju propisane uslove.

(3) Vrste ekstrakcionih rastvarača koji se mogu koristiti, uslove za njihovo korišćenje i označavanje, kao i način i uslove stavljanja na tržište utvrđuju se propisom Vlade.

Prehrambene arome

Član 61

(1) Prehrambene arome su proizvodi koji:

1) nijesu namijenjeni za konzumiranje kao takvi i koji se dodaju hrani radi dobijanja ili promjene mirisa i/ili ukusa;

2) su proizvedeni ili se sastoje od: aromatičnih supstanci, aromatičnih proizvoda, aroma dobijenih termičkim postupkom, aroma dima, prekursora aroma ili drugih aroma ili njihovih mješavina.

(2) Zabranjeno je stavljati na tržište prehrambene arome ili hranu koja sadrži prehrambene arome koji ne ispunjavaju propisane uslove.

(3) Vrste prehrambenih aroma koje se mogu koristiti, uslovi za njihovo korišćenje i označavanje, kao i način i uslovi stavljanja na tržište utvrđuju se propisom Vlade.

Materijali i predmeti koji dolaze u kontakt sa hranom

Član 62

(1) Pod materijalima, ambalažom i predmetima koji dolaze u kontakt sa hranom ili hranom za životinje smatraju se proizvodi koji su u neposrednom kontaktu ili dolaze u kontakt sa hranom ili hranom za životinje.

(2) Materijali i predmeti koji dolaze u kontakt sa hranom (uključujući aktivne i inteligentne materijale i predmete), moraju biti proizvedeni u skladu sa dobrom proizvođačkom praksom tako da pod uobičajenim i predvidivim uslovima upotrebe, ne prenose svoje sastojke u ili na hranu u količinama koje bi mogle

ugroziti zdravlje ljudi ili prouzrokovati neprihvatljivu promjenu u sastavu hrane ili pogoršanje organoleptičkih svojstava hrane.

(3) Označavanjem, reklamiranjem i prezentacijom materijala ili proizvoda koji dolaze u kontakt sa hranom ne smiju se potrošači dovoditi u zabludu.

(4) Predmeti i materijali koji dolaze u kontakt sa hranom moraju biti izrađeni od sirovine koja ne utiče negativno na bezbjednost hrane tokom proizvodnje, stavljanja na tržište i korišćenja.

(5) Subjekat u poslovanju hranom dužan je da koristi predmete i materijale koji dolaze u kontakt sa hranom koji su odobreni i označeni u skladu sa propisanim uslovima.

(6) Pravno i fizičko lice ili preduzetnik koji proizvode i stavljaju na tržište predmete i materijale koji dolaze u kontakt sa hranom dužni su da označe materijale i predmete, vode evidenciju o proizvodnji i prometu i čuvaju dokumentaciju, radi obezbjeđenja njihove identifikacije i sledljivosti.

(7) Sledljivost materijala i predmeta mora biti obezbijedena u svim fazama, radi lakše kontrole, povlačenja neispravnih proizvoda, informisanja potrošača i utvrđivanja odgovornosti.

(8) Kada se utvrdi da predmeti i materijali koji dolaze u kontakt sa hranom mogu da predstavljaju ozbiljan rizik za zdravlje ljudi ili životnu sredinu i ako se rizik ne može spriječiti sprovođenjem odgovarajućih mjera, Ministarstvo prema prirodi ili stepenu rizika, naređuje jednu ili više mjera:

- privremenu zabranu stavljanja na tržište ili upotrebu predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom;

- privremenu zabranu uvoza predmeta ili materijala koji dolaze u kontakt sa hranom iz države, ili dijela države izvoznice;

- posebne uslove za postupanje; ili

- druge odgovarajuće mjere.

(9) Predmeti i materijali koji dolaze u kontakt sa hranom koje može da koristi subjekat u poslovanju hranom, način njihovog označavanja, uslovi za stavljanje na tržište i dobru proizvođačku praksu utvrđuju se propisom Vlade.

Suplementi

Član 63

(1) Suplement je hrana čija je svrha dopuna uobičajene ishrane, a koji predstavlja koncentrovani izvor hranljivih materija ili druge materije prehrambenog ili fiziološkog dejstva, pojedinačno ili u kombinaciji, koji se stavlja na tržište u doziranom obliku (kapsule, pastile, tablete, pilule, vrećice praha, ampule tečnosti, bočice na kapaljku i drugim sličnim oblicima za tečnost i prah za korišćenje u odmjerenim malim količinama).

(2) Zabranjeno je stavljati na tržište suplemente koji ne ispunjavaju zahtjeve utvrđene ovim zakonom.

(3) Zabranjeno je prilikom označavanja, prezentacije i reklamiranja ukazivati da suplementi imaju svojstva prevencije, liječenja ili izlječenja bolesti ljudi i upućivati na takva svojstva.

(4) Suplementi se mogu stavljati na tržište pod nazivom "dodatak ishrani" ili "suplement" u originalnom pakovanju u odgovarajućem obliku, ukoliko ispunjavaju propisane zahtjeve.

(5) Vrste i oblici vitamina i minerala koji se smiju koristiti u proizvodnji suplemenata i zahtjevi koje moraju ispunjavati vitamini, minerali, suplementi i druge supstance, kao i način i uslovi označavanja i stavljanja na tržište utvrđuju se propisom Vlade.

Dodavanje vitamina, minerala i drugih supstanci hrani

Član 64

(1) Subjekt u poslovanju hranom može hrani dodavati vitamine, minerale i druge supstance u propisanim količinama i pod propisanim uslovima.

(2) Zabranjeno je prilikom označavanja, prezentacije i reklamiranja hrane kojoj su dodati vitamini, minerali i druge supstance:

- ukazivati da uravnotežena i raznovrsna ishrana ne može obezbijediti odgovarajuće količine hranljivih materija;

- zavaravati ili obmanjivati potrošača u pogledu hranljive vrijednosti hrane koja može proizilaziti iz dodavanja tih sastojaka na bilo koji način.

(3) Prilikom stavljanja na tržište obavezno se navodi hranljiva vrijednost proizvoda kojem su dodati vitamini i minerali, kao i informacija o njihovim ukupnim dodatim količinama.

(4) Vrste i oblici vitamina, minerala i drugih supstanci koji se mogu dodavati hrani i zahtjevi koje moraju ispunjavati, način i uslovi označavanja i stavljanja na tržište utvrđuju se propisom Vlade.

Hrana za posebne prehrambene potrebe

Član 65

(1) Hrana za posebne prehrambene potrebe je:

- hrana za odojčad ("infant formula" i "follow-on formula");

- prerađena hrana na bazi žitarica i hrana za djecu;

- hrana za posebne medicinske potrebe; i

- zamjena za cjelodnevnu ishranu pri redukcionoj dijeti.

(2) Subjekt u poslovanju hranom ne smije stavljati hranu za posebne prehrambene potrebe na tržište koja nije u originalnom pakovanju i koja ne ispunjava propisane zahtjeve u pogledu sastava i informacija.

(3) Uslovi u pogledu sastava i informacija i lista supstanci koje se mogu dodavati hrani iz stava 1 ovog člana, kao i način i uslovi označavanja i njenog stavljanja na tržište utvrđuju se propisom Vlade.

Brzo smrznuta hrana

Član 66

(1) Brzo smrznuta hrana je hrana koja je podvrgnuta postupku brzog zamrzavanja kojim se postiže maksimalna kristalizacija u što kraćem vremenskom periodu u zavisnosti od vrste proizvoda, s tim da se temperatura proizvoda (nakon termalne stabilizacije), mora konstantno održavati na nivou od -18°C ili niže.

(2) Brzo smrznutom hranom ne smatra se sladoled i njemu slični jestivi ledeni proizvodi.

(3) Brzo smrznuta hrana može se stavljati na tržište pod uslovom daje označena oznakom: "brzo smrznuto".

(4) Bliži uslovi za brzo smrzavanje hrane, način kontrole temperature (uzorkovanja i metode analize) i praćenja temperatura u prevoznim sredstvima i prostorima za skladištenje i čuvanje brzo smrznute hrane, kao i način i uslove označavanja i stavljanja na tržište utvrđuju se propisom Ministarstva.

Kontaminenti

Član 67

(1) Kontaminent je svaka supstanca koja nije dodata namjerno u hranu, a koja se u hrani nalazi kao rezultat proizvodnje (u ratarstvu, stočarstvu i veterinarskoj medicini), izrade, prerade, pripreme, obrade, tretiranja, pakovanja, transporta ili držanja hrane ili kontaminacije iz životne sredine.

(2) Kontaminentima se ne smatraju strane supstance: komadići insekata, životinjske dlake i druge supstance u skladu sa posebnim propisima.

(3) Subjekti u poslovanju hranom, uključujući i primarnu proizvodnju dužni su da sprovode potrebne mjere u cilju sprječavanja pojave kontaminenata u hrani.

(4) Hrana koja sadrži kontaminente koji prelaze maksimalno dozvoljene količine kontaminenata, a naročito koji su toksični i štetni za zdravlje ljudi ne smije se stavljati na tržište.

(5) Maksimalno dozvoljene količine kontaminenata utvrđuju se propisom Vlade.

(6) Način uzimanja uzoraka i metode laboratorijskih ispitivanja i način praćenja kontaminenata utvrđuju se propisom Ministarstva.

Nova hrana

Član 68

(1) Nova hrana je svaka hrana ili sastojak hrane koja se stavlja na tržište u skladu sa propisanim uslovima, a koja se u znatnijoj mjeri nije koristila za ishranu ljudi.

(2) Nova hrana obuhvata hranu i sastojke hrane:

- koja se sastoji ili je izolovana iz mikroorganizama, gljiva ili algi;
- koja se sastoji ili je izolovana iz bilja ili životinja, osim hrane i sastojaka hrane dobijenih tradicionalnim načinima razmnožavanja, odnosno uzgoja, za koje je poznato da su bezbjedni za potrošnju;
- sa novom ili namjerno modifikovanom primarnom molekularnom strukturom;
- koja je dobijena proizvodnim postupkom koji se ranije nije koristio, a koji dovodi do bitne promjene u sastavu ili strukturi hrane, odnosno sastojka hrane koji utiču na nutritivnu vrijednost, metabolizam ili nivo nepoželjnih supstanci.

(3) Nova hrana ne obuhvata prehrambene aditive, arome, ekstrakcione rastvarače i prehrambene enzime.

(4) Hrana i sastojci iz stava 2 ovog člana ne smiju:

- predstavljati opasnost za potrošača;
- dovoditi u zabludu potrošača;
- se razlikovati od hrane ili sastojka hrane koju bi po svojoj namjeni trebale zamijeniti u mjeri uobičajene potrošnje u nutritivnom smislu, a koje bi bile nepovoljne za potrošača.

(5) Lista nove hrane koja se može koristiti, način i uslovi korišćenja, označavanja i stavljanja na tržište utvrđuje se propisom Vlade.

Hrana i sastojci hrane tretirani jonizujućim zračenjem

Član 69

(1) Zabranjeno je proizvoditi, stavljati na tržište i uvoziti hranu podvrgnutu jonizujućem zračenju koja ne ispunjava propisane zahtjeve.

(2) Hrana koja se podvrgava jonizujućem zračenju mora ispunjavati zahtjeve propisane ovim zakonom.

(3) Način tretiranja hrane jonizujućim zračenjem, vrsta hrane koja se može tretirati, zahtjevi za objekte u kojima se može vršiti tretiranje hrane, način i zahtjevi za označavanja i stavljanja na tržište utvrđuju se propisom Vlade.

Prirodna mineralna voda

Član 70

(1) Prirodna mineralna voda je mikrobiološki ispravna voda koja potiče iz podzemnog vodonosnog sloja, a izvire iz jednog ili više prirodnih ili bušenih izvora.

(2) Prirodna mineralna voda može se stavljati na tržište samo ako ispunjava zahtjeve za prirodnu mineralnu vodu propisane ovim zakonom.

(3) Prirodna mineralna voda koja potiče iz jednog izvora ne može se stavljati na tržište pod različitim trgovačkim nazivima.

(4) Prirodnom mineralnom vodom ne smatra se:

- voda koja je lijek;
- prirodna mineralna voda koja se koristi na izvoru u ljekovite svrhe u termalnim i hidrotermalnim objektima.

(5) Zabranjeno je prirodnu mineralnu vodu dezinfikovati bilo kojim sredstvom, ili dodavati bakteriostatske elemente ili vršiti druge vrste obrade kojima bi se mogao promijeniti broj živih mikroorganizama u toj vodi.

(6) Zahtjevi koje treba da ispunjava prirodna mineralna voda i izvorske vode, način i uslovi njenog iskorišćavanja, obrade i stavljanja na tržište utvrđuju se propisom Vlade.

Genetski modifikovana hrana ili hrana za životinje

Član 71

(1) Genetski modifikovana hrana ili hrana za životinje je hrana odnosno hrana za životinje koja sadrži, sastoji se ili je proizvedena od genetski modifikovanih organizama (u daljem tekstu: GMO).

(2) Hrana iz stava 1 ovog člana ne smije:

- biti štetna za zdravlje ljudi i životinja;
- stvarati zabludu kod potrošača odnosno kupaca;
- se razlikovati od hrane ili hrane za životinje ili sastojaka hrane ili hrane za životinje koju bi po svojoj namjeni trebale zamijeniti u mjeri koja dovodi u pitanje njenu nutritivnu vrijednost i bezbjednost.

(3) Zabranjeno je stavljati na tržište GMO za upotrebu u hrani ili genetski modificovanu hranu ako ne ispunjava uslove iz stava 4 ovog člana.

(4) Lista genetski modificovane hrane ili hrane za životinje koja se može stavljati na tržište, način i uslove korišćenja i označavanja utvrđuje se propisom Vlade.

VIII. POSEBNA PRAVILA ZA HRANU ZA ŽIVOTINJE

Opšte obaveze

Član 72

(1) Subjekat u poslovanju hranom za životinje dužan je da obezbijedi da se sve faze proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje, u okviru djelatnosti koju obavlja i koja je pod njegovom kontrolom, vrše u skladu sa ovim zakonom.

(2) Držalac životinja je dužan da preduzima mjere i sprovodi postupke, radi smanjenja na najmanju moguću mjeru opasnosti od biološke, hemijske i fizičke kontaminacije hrane za životinje, životinja i proizvoda životinjskog porijekla pri ishrani životinja koje se uzgajaju za proizvodnju hrane.

(3) Držalac životinja iz stava 2 ovog člana, koje se koriste za proizvodnju hrane dužan je da primjenjuje dobru praksu za ishranu tih životinja.

(4) Dobra praksa za ishranu životinja utvrđuje se propisom Ministarstva.

Zahtjevi za higijenu hrane za životinje

Član 73

(1) Subjekat u poslovanju hranom za životinje dužan je da sprovodi mjere, radi ispunjavanja propisanih zahtjeva za higijenu hrane za životinje u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje, počev od primame proizvodnje hrane za životinje do stavljanja na tržište, prilikom ishrane životinja koje se koriste za proizvodnju hrane, kao i pri uvozu i izvozu u skladu sa ovim zakonom.

(2) Higijena hrane za životinje je skup mjera i uslova potrebnih za kontrolu opasnosti i obezbjeđivanje pogodnosti hrane za životinje u ishrani životinja, prema predviđenoj namjeni.

(3) Subjekat u poslovanju hranom za životinje može obavljati djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje samo u registrovanim, odnosno odobrenim objektima koji ispunjavaju zahtjeve higijene za objekat, opremu, uključujući skladištenje i transport i odgovarajući broj zaposlenih lica prema vrsti djelatnosti.

(4) Subjekat u poslovanju hranom za životinje koji stavlja na tržište masti, ulja ili proizvode koji su dobijeni od masti i ulja, a koji se koriste u hrani za životinje, uključujući i krmne smješe, dužan je da vrši kontrolu tih masti, ulja ili proizvoda koji su dobijeni od masti i ulja na prisustvo dioksina ili dioksinu sličnih PCB-a.

(5) Bliži zahtjevi za higijenu hrane za životinje na nivou primame proizvodnje sa pratećim djelatnostima i nakon primame proizvodnje, u pogledu objekta, opreme, zaposlenih lica, proizvodnje, kontrole kvaliteta, načina praćenja dioksina, metoda uzorkovanja i laboratorijskih ispitivanja, sadržaja, načina vođenja i čuvanja

evidencija iz člana 75 stav 4 ovog zakona, dobre higijenske prakse, uključujući i skladištenje i transport utvrđuju se propisom Vlade.

Izuzeci od zahtjeva higijene hrane za životinje

Član 74

(1) Zahtjevi za higijenu hrane za životinje iz člana 73 ovog zakona, ne primjenjuju se na:

- 1) proizvodnju hrane za životinje za potrebe sopstvenog domaćinstva:
  - za životinje koje se koriste za proizvodnju hrane za potrebe sopstvenog domaćinstva,
  - za životinje koje se ne uzgajaju za proizvodnju hrane;
- 2) ishranu životinja koje se koriste za proizvodnju hrane za potrebe sopstvenog domaćinstva;
- 3) ishranu životinja koje se ne uzgajaju za proizvodnju hrane;
- 4) direktno snabdijevanje malim količinama hrane za životinje iz primarne proizvodnje, od strane proizvođača na lokalnom nivou, za upotrebu na lokalnim poljoprivrednim gazdinstvima; i
- 5) maloprodaju hrane za kućne ljubimce.

(2) Zahtjevi za higijenu hrane iz stava 1 ovog člana, prema vrsti djelatnosti, male količine i kriterijumi za određivanje malih količina hrane za životinje iz primarne proizvodnje i lokalno tržište iz stava 1 tačka 4 ovog člana utvrđuju se propisom Vlade.

Posebne obaveze

Član 75

(1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje dužan je da obezbijedi usaglašenost hrane za životinje sa posebnim mikrobiološkim kriterijumima za hranu za životinje i preduzima mjere i primjenjuje postupke kojima se garantuje bezbjednost hrane za životinje.

(2) Subjekt u poslovanju hranom za životinje, uključujući i porodična poljoprivredna gazdinstva, dužan je da nabavi i koristi hranu za životinje koja potiče iz objekata koji su registrovani i/ili odobreni u skladu sa ovim zakonom.

(3) Subjekt u poslovanju hranom za životinje u primarnoj proizvodnji hrane za životinje sa pratećim djelatnostima, dužan je da vodi evidenciju koja se odnosi na mjere za kontrolu opasnosti.

(4) Subjekt u poslovanju hranom za životinje nakon primarne proizvodnje hrane za životinje, uključujući i trgovce koji hranu za životinje ne drže u svojim objektima, dužni su da vode evidenciju o proizvodnji, nabavci i prodaji hrane za životinje, radi obezbjeđivanja sledljivosti od prijema do isporuke, uključujući i izvoz.

Analiza opasnosti i kritične kontrolne tačke

Član 76

(1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje, osim primarne proizvodnje hrane za životinje sa pratećim djelatnostima, dužan je da uspostavi, primjenjuje i

kontinuirano održava postupke zasnovane na principima HACCP-a u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje u skladu sa članom 41 ovog zakona.

(2) Prilikom promjene proizvoda, procesa ili bilo koje faze proizvodnje, prerade, skladištenja i distribucije, subjekat koji posluje hranom za životinje dužan je da preispita uspostavljene postupke iz stava 1 ovog člana, radi njihovog usaglašavanja sa nastalim promjenama.

(3) Za primjenu postupaka zasnovanih na principima HACCP- a, subjekti u poslovanju hranom za životinje mogu primjenjivati vodiče dobre prakse zajedno sa vodičima o primjeni HACCP-a.

Stavljanje na tržište i korišćenje hrane za životinje

Član 77

(1) Na tržište se može stavljati samo hrana za životinje koja je bezbjedna i koja nema negativan uticaj na životnu sredinu ili dobrobit životinja.

(2) Subjekat u poslovanju hranom za životinje koji stavlja na tržište hranu za životinje dužan je da pored zahtjeva iz stava 1 ovog člana obezbijedi daje hrana za životinje:

- ispravna, originalna, nepromijenjena i primjerena svojoj namjeni, odgovarajućeg kvaliteta, označena, pakovana i prezentovana u skladu sa ovim zakonom; i

- da ispunjava i druge zahtjeve koji se odnose na ishranu životinja utvrđene posebnim propisima.

(3) Hrana iz stava 1 ovog člana ne smije da sadrži ni da se sastoji od supstanci čije je stavljanje na tržište ili korišćenje u ishrani životinja ograničeno ili zabranjeno.

(4) Hraniva i krmne smješe mogu se stavljati na tržište i koristiti u ishrani životinja pod uslovima i na načinu tvrđen ovim zakonom.

(5) Na tržište se mogu stavljati i koristiti hraniva i krmne smješe koja su utvrđena i označena u skladu sa katalogom hraniva.

(6) Subjekat u poslovanju hranom za životinje koji po prvi put stavlja na tržište hranivo koje nije navedeno u katalogu hraniva, dužan je da o njegovom korišćenju odmah obavijesti Organ uprave.

(7) Hrana iz stava 1 ovog člana ne smije da sadrži nepoželjne supstance iznad propisanih maksimalno dozvoljenih količina.

(8) Bliži zahtjevi za stavljanje na tržište i korišćenje hrane za životinje koja je namijenjena životinjama koje se koriste i koje se ne koriste za proizvodnju hrane, uključujući i zahtjeve za označavanje, pakovanje i prezentaciju, supstance čije je stavljanje na tržište ili korišćenje u ishrani životinja ograničeno ili zabranjeno, maksimalno dozvoljene količine zabranjenih i nepoželjnih supstanci u hrani za životinje utvrđuju se propisom Vlade.

(9) Katalog hraniva, laboratorijske metode i način uzimanja uzoraka hrane za životinje i program monitoringa određenih nepoželjnih supstanci u hrani za životinje utvrđuju se propisom Ministarstva.

Stavljanje na tržište hrane za životinje za posebne nutritivne namjene

Član 78

(1) Hrana za životinje za posebne nutritivne namjene je hrana za životinje, osim medicinirane hrane za životinje, koja može zadovoljiti određenu nutritivnu potrebu životinje svojim posebnim sastavom ili postupkom proizvodnje i koja se jasno razlikuje od uobičajene hrane za životinje.

(2) Hrana za životinje za posebne nutritivne namjene može se stavljati na tržište ako ispunjava osnovna nutritivna svojstva za posebne nutritivne namjene i ako je njena namjena korišćenja u skladu sa listom namjene korišćenja hrane za životinje za posebne nutritivne namjene.

(3) Bliži zahtjevi za proizvodnju i stavljanje na tržište i upotrebu hrane za posebne nutritivne potrebe i lista namjene korišćenja te hrane utvrđuje se propisom Vlade.

Označavanje, prezentovanje i pakovanje hrane za životinje

Član 79

(1) Označavanje i prezentovanje hrane za životinje ne smije kupca, odnosno držaoca životinja dovesti u zabludu, posebno:

1) u odnosu na namjenu korišćenja ili svojstava hrane za životinje, a naročito na prirodu, način obrade ili proizvodnje, osobine, sastav, količinu, rok trajanja, vrstu ili kategoriju životinja kojima je namijenjena;

2) pripisivanjem nepostojećih efekata ili svojstava hrani za životinje ili isticanjem posebnih svojstava hrane za životinje kada hrana za životinje iste vrste posjeduje ta svojstva; ili

3) u odnosu na označavanja sa katalogom hraniva i vodiča za dobru praksu označavanja pojedinih vrsta hrane za životinje.

(2) Hraniva i krmne smješe koja se stavljaju na tržište moraju biti označene u skladu sa katalogom hraniva.

Tvrdnje

Član 80

(1) Pri označavanju i prezentaciji hraniva i krmnih smjesa, može se ukazati na prisutnost ili odsutnost pojedinih materija u hrani za životinje, na posebna nutritivna svojstva ili djelovanje ili na posebnu funkciju, pod uslovom da:

1) su tvrdnje objektivne, da se mogu provjeriti, a korisnik hrane za životinje razumjeti (držalac životinje);

2) je tvrdnja naučno dokazana, bilo putem javno dostupnog naučnog dokaza ili putem dokumentovanog istraživanja subjekta u poslovanju hranom.

(2) Tvrdnja iz stava 1 ovog člana mora biti dostupna u vrijeme stavljanja hrane za životinje na tržište.

Vodiči za dobru praksu označavanja

Član 81

(1) Vodiči za dobru praksu označavanja mogu se izrađivati posebno za hranu za kućne ljubimce i za krmne smješe za životinje koje se koriste za proizvodnju hrane i krmne smješe za krznašice.

(2) Korišćenje vodiča je dobrovoljno, a ukoliko subjekat u poslovanju hranom za životinje korišćenje vodiča navodi na oznaci hrane za životinje, mora se pridržavati svih odredbi vodiča.

(3) Na vodiče iz stava 1 ovog člana saglasnost daje Ministarstvo.

Dodaci hrani za životinje

Član 82

(1) Dodaci hrani za životinje su supstance, mikroorganizmi ili proizvodi, osim hraniva i premiksa, koji se namjerno dodaju hrani za životinje ili vodi, radi:

1) postizanja povoljnih uticaja na svojstva hrane za životinje i proizvoda životinjskog porijekla i na boju ukrasnih ribica i ptica,

2) zadovoljavanja nutritivnih potreba životinja;

3) povoljnog uticaja na životnu sredinu pri uzgoju životinja;

4) povoljnog uticaja na uzgoj životinja, proizvodnost ili dobrobit životinja, a naročito na želudačno crijevnu floru ili probavu; ili

5) kokcidiostatskog i histomonostatskog uticaja.

(2) Antibiotici, osim kokcidiostatika i histomonostatika, ne mogu se koristiti kao dodaci hrani za životinje.

(3) Za eksperimentalne i naučne svrhe mogu se koristiti supstance koje nijesu odobrene kao dodaci hrani za životinje, osim antibiotika, pod uslovom da se eksperimenti sprovode pod službenim nadzorom i u skladu sa posebnim propisom o zaštiti dobrobiti životinja koje se koriste u eksperimentima ili u druge naučne svrhe.

(4) Životinje iz stava 3 ovog člana mogu se koristiti za proizvodnju hrane samo ako se na osnovu procjene rizika utvrdi da te životinje nemaju negativan uticaj na zdravlje životinja, ljudi ili na životnu sredinu.

(5) Dodaci hrani za životinje i premiksi koji se mogu stavljati na tržište, njihove kategorije, označavanje i pakovanje utvrđuju se propisom Vlade.

Nepoželjne supstance u hrani za životinje

Član 83

(1) Nepoželjna supstanca u hrani za životinje je svaka supstanca ili proizvod, osim patogenih supstanci, koja je prisutna u i/ili na proizvodu namijenjenom hrani za životinje i koja predstavlja moguću opasnost za zdravlje ljudi, životinja ili za životnu sredinu ili može štetno djelovati na stočarsku proizvodnju.

(2) Zabranjeno je miješati proizvode namijenjene za hranu za životinje koji sadrže nepoželjne supstance u količini većoj od maksimalno dozvoljene količine, radi razrjeđivanja sa istim ili drugim proizvodima namijenjenim za hranu za životinje.

(3) Nepoželjne supstance u hrani za životinje, maksimalno dozvoljene količine nepoželjnih supstanci, način postupanja kod utvrđivanja izvora pojedinih nepoželjnih supstanci, programi praćenja nepoželjnih supstanci u cilju redukcije prisustva pojedinih nepoželjnih supstanci utvrđuju se propisom Vlade.

Medicinirana hrana za životinje

Član 84

(1) Medicinirana hrana za životinje može se proizvoditi u odobrenom objektu koji ispunjava zahtjeve utvrđene ovim zakonom i zahtjeve za skladištenje ljekovitog premiksa, intermedijarnog proizvoda i medicinirane hrane za životinje.

(2) Subjekt u poslovanju hranom za životinje koji obavlja djelatnost distribucije medicinirane hrane i/ili intermedijarnog proizvoda može mediciniranu hranu i/ili intermedijarni proizvod isporučiti isključivo na osnovu propisanog recepta i to u originalnom pakovanju i u količini propisanoj receptom, direktno:

1) u objekt za proizvodnju medicinirane hrane, uključujući i objekt na poljoprivrednom gazdinstvu ukoliko se isporučuje intermedijarni proizvod, ili

2) vlasniku odnosno držaocu životinja ukoliko se isporučuje medicinirana hrana.

(3) Subjekt u poslovanju hranom za životinje koji obavlja djelatnost distribucije medicinirane hrane i/ili intermedijarnog proizvoda dužan je da vodi evidenciju i da je čuva najmanje pet godina od dana posljednjeg zapisa, kao i recepte na osnovu kojih je isporučena medicinirana hrana i/ili intermedijarni proizvod i sertifikate koji su pratili pošiljku medicinirane hrane za životinje prilikom uvoza.

(4) Bliži zahtjevi za proizvodnju i stavljanje u promet medicinirane hrane za životinje i/ili intermedijarnog proizvoda, označavanje i pakovanje medicinirane hrane za životinje, uvoz medicinirane hrane za životinje, kao i nadzor nad proizvodnjom, prometom i korišćenjem medicinirane hrane za životinje utvrđuju se propisom Vlade.

(5) Obrazac i sadržaj recepta za mediciniranu hranu za životinje, obrazac i sadržaj prpratnog dokumenta za mediciniranu hranu za životinje utvrđuju se propisom Ministarstva.

IX. SLUŽBENE KONTROLE

Područje primjene

Član 85

(1) Službenim kontrolama potvrđuje se ispunjenost propisanih zahtjeva za hranu ili hranu za životinje utvrđenih ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor, zdravlje i dobrobit životinja i zdravlje bilja, radi:

- sprječavanja, uklanjanja ili smanjenja na dozvoljeni nivo rizika za zdravlje ljudi i životinja, direktno ili putem životne sredine;

- obezbjeđivanja slobodne trgovine i trgovine pod jednakim uslovima hranom ili hranom za životinje i zaštite potrošača označavanjem i informisanjem o hrani i hrani za životinje.

(2) Službene kontrole proizvoda životinjskog porijekla koji su namijenjeni ishrani ljudi vrše se u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim je uređeno veterinarstvo.

(3) Bliža pravila i način vršenja službenih kontrola iz stava 2 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva.

Metode i tehnike službene kontrole

Član 86

Službene kontrole sprovode se korišćenjem odgovarajućih kontrolnih metoda i tehnika i to: inspekcija, monitoring, nadzor, verifikacija (provjera), revizija, uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja.

Organizacija službenih kontrola

Član 87

(1) Službene kontrole nad sprovođenjem ovog zakona koje se odnose na monitoring, verifikaciju (provjeru ispunjenosti) uslova propisanih ovim zakonom, reviziju i po potrebi uzorkovanje, radi laboratorijskog ispitivanja vrši Organ uprave.

(2) Službene kontrole koje se odnose na inspeksijski nadzor vrši Organ uprave preko inspektora za hranu, službenih veterinarara na granici i graničnih fitosanitarnih inspektora.

(3) Organ uprave dužan je da:

- obezbijedi da službene kontrole živih životinja, hrane i hrane za životinje u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije uključujući i primarnu proizvodnju hrane i hrane za životinje sa pratećim djelatnostima, kao i upotrebe hrane i hrane za životinje budu efikasne i odgovarajuće;

- primijeni pripremljene planove za hitne slučajeve, po potrebi;

- obezbijedi nepristrasnost, kvalitetno vršenje i dosljednost vršenja službenih kontrola na svim nivoima;

- organizuje i sprovodi službene kontrole u skladu sa članom 88 ovog zakona i obezbijedi dostupnost informacija o izvršenim službenim kontrolama javnosti u najkraćem roku, osim informacija koje se smatraju povjerljivim u skladu sa zakonom;

- obezbijedi efikasnu koordinaciju i saradnju za sprovođenje službenih kontrola;

- uspostavi sistem službenih kontrola pri uvozu;

- obezbijedi finansijska sredstva za vršenje službenih kontrola;

- preduzima upravne mjere i radnje u skladu sa ovim zakonom;

- saraduje sa Evropskom komisijom; i

- vrši druge poslove u skladu sa zakonom.

Sprovođenje službenih kontrola

Član 88

(1) Službene kontrole sprovode se redovno, sa odgovarajućom učestalošću, na osnovu analize rizika, uzimajući u obzir:

- identifikovane rizike kod živih životinja, u hrani ili hrani za životinje, kod subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje, kod upotrebe hrane ili hrane za životinje ili u bilo kojem procesu, u vezi sa materijalom, supstancom, radnjom ili postupcima koji mogu uticati na bezbjednost hrane ili hrane za životinje, na zdravlje ili dobrobit životinja;

- podatke o ranijem postupanju subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje u pogledu usaglašenosti hrane ili hrane za životinje sa ovim zakonom, zakonom kojim je uređeno zdravlje i dobrobit životinja, zakonom kojim je uređena ishrana i zaštita bilja;

- pouzdanost sopstvenih provjera koje sprovodi subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje; i

- druge informacije koje bi mogle ukazivati na postupanje suprotno zakonu.

(2) Službene kontrole sprovode se bez prethodne najave, osim u slučaju sprovođenja revizije kada je neophodno prethodno obavijestiti subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje, a mogu da se sprovode i ad hoc (ad hoc).

(3) Službene kontrole sprovode se u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane ili hrane za životinje i na životinjama i proizvodima životinjskog porijekla.

(4) Službene kontrole iz stava 3 ovog člana obuhvataju kontrole poslovanja hranom ili hranom za životinje, upotrebu, skladištenje hrane ili hrane za životinje, kao i sve procese, materijale, supstance, aktivnosti ili postupke, uključujući i transport hrane, hrane za životinje i živih životinja.

(5) Službene kontrole hrane i hrane za životinje, vrše se na isti način u slučaju izvoza, prilikom stavljanja na tržište na teritoriji Crne Gore i prilikom uvoza u Crnu Goru.

(6) Proizvodi namijenjeni za otpremanje u državu članicu Evropske unije kontrolišu se na isti način kao i proizvodi namijenjeni za stavljanje u promet na teritoriju Crne Gore.

(7) Kada je Crna Gora mjesto odredišta proizvoda porijeklom iz druge države članice Evropske unije, Organ uprave može vršiti nediskriminirajuće provjere, radi utvrđivanja ispunjenosti uslova utvrđenih ovim zakonom i zahtijevati da ih subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje kojima se proizvodi isporučuju iz druge države članice obavijeste o dolasku takvih proizvoda.

(8) Kada se provjerom iz stava 7 ovog člana utvrde neusaglašenosti na odredištu ili tokom skladištenja ili prevoza, Organ uprave preduzima odgovarajuće mjere koje mogu uključivati i vraćanje pošiljke u državu članicu Evropske unije koja je država porijekla.

Procedure službenih kontrola

Član 89

(1) Službene kontrole vrše se prema procedurama koje sadrže uputstva za lica koja vrše službene kontrole.

(2) Procedure iz stava 1 ovog člana obuhvataju:

- organizaciju sprovođenja službenih kontrola;
- ciljeve koje treba postići;
- zadatke, odgovornosti i obaveze lica koja sprovode službene kontrole;
- postupak uzimanja uzoraka, metode i kontrolne tehnike, tumačenje rezultata i odluke koje iz njih proizlaze;
- mjere koje se preduzimaju nakon izvršenih službenih kontrola;
- provjeru pogodnosti metoda uzimanja uzoraka, načina ispitivanja i testova otkrivanja;
- druge aktivnosti potrebne za efikasno sprovođenje službenih kontrola.

(3) Efikasnost službenih kontrola potvrđuje revizijom Organ uprave, radi preduzimanja korektivnih mjera prema potrebi i ažuriranja procedura iz stava 1 ovog člana.

(4) Uputstva i instrukcije za službene kontrole može donijeti Organ uprave:

- za sprovođenje i primjenu HACCP-a;

- za druge sisteme kontrole koji su uspostavljeni od strane subjekta u poslovanju hranom i hranom za životinje u cilju efikasnijeg ispunjavanja propisanih zahtjeva;
- o mikrobiološkoj, fizičkoj i hemijskoj bezbjednosti hrane i hrane za životinje.

(5) Lice koje vrši službenu kontrolu sačinjava zapisnik o izvršenoj službenoj kontroli koji sadrži predmet i cilj službene kontrole, primijenjenu tehniku odnosno metodu kontrole, rezultat službene kontrole i prema potrebi, radnje i mjere koje je subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužan da preduzme u slučaju utvrđivanja neusaglašenosti.

(6) Zapisnik iz stava 5 ovog člana sačinjava se u tri primjerka od kojih se jedan primjerak uručuje subjektu u poslovanju hranom i potpisuje lice koje vrši službenu kontrolu i subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje.

(7) Procedure iz stava 1 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva.

Transparentnost i povjerljivost

Član 90

(1) Lice koje vrši službenu kontrolu ne smije podatke do kojih je došlo tokom obavljanja službene kontrole, a koji su po svojoj prirodi službena tajna saopštavati javnosti.

(2) Službenom tajnom iz stava 1 ovog člana ne smatra se objavljivanje informacija iz člana 17 ovog zakona, osim ličnih podataka u skladu sa zakonom.

(3) Podaci koji se smatraju službenom tajnom uključuju: povjerljivost postupka u toku, lične podatke, dokumenta i podatke koji su zaštićeni kao službena tajna.

Metode i laboratorijska ispitivanja

Član 91

(1) Uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane ili hrane za životinje prilikom službenih kontrola, vrši se prema propisanim metodama u skladu sa standardima.

(2) Ukoliko ne postoje standardi i metode iz stava 1 ovog člana, mogu se koristiti međunarodno priznate metode ili protokoli ili metode koje su razvijene u skladu sa naučnim protokolima međunarodnih institucija.

(3) Validacija metoda iz stava 2 ovog člana sprovodi se prema međunarodno priznatom protokolu.

(4) Metode za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane i hrane za životinje utvrđuju se propisom Ministarstva.

Uzimanje uzoraka

Član 92

(1) Uzorci uzeti prilikom sprovođenja službenih kontrola dostavljaju se ovlašćenoj laboratoriji (u daljem tekstu: službena laboratorija) radi laboratorijskog ispitivanja.

(2) Prilikom uzimanja uzoraka hrane ili hrane za životinje za laboratorijsko ispitivanje inspektor je dužan da:

- uzme tri istovjetna uzorka: službeni uzorak, uzorak za drugo mišljenje za potrebe subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje i treći referentni

uzorak (uzorak potreban za sprovođenje daljeg ispitivanja ukoliko se rezultati analize službenog uzorka razlikuju od rezultata analize subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje);

- uzorke iz alineje 1 ovog stava uzme u propisanoj količini i broju potrebnom za ispitivanje, pod istim uslovima i u isto vrijeme, od iste serije ili lota hrane ili hrane za životinje, zapečati i propisno označi na mjestu uzimanja uzoraka;

- sačini zapisnik o uzimanju uzoraka koje potpisuje ovlašćeno lice subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje nad kojim se vrši kontrola, kome se uručuje primjerak zapisnika;

- uzete uzorke čuva od oštećenja, a po potrebi i na odgovarajućem temperaturnom režimu do dostavljanja u službenu laboratoriju;

- službeni uzorak bez odlaganja dostavi u službenu laboratoriju;

- zapečati i označi uzorak za drugo mišljenje, koji se ostavlja subjektu u poslovanju hranom ili hranom za životinje, na mjestu uzimanja uzorka i te podatke unese u zapisnik uz uputstvo za čuvanje uzorka na odgovarajući način;

- referentni uzorak čuva u odgovarajućim uslovima u službenim prostorijama ili na drugom mjestu i taj podatak unosi u zapisnik.

(3) U slučaju da službena laboratorija ne vrši određena ispitivanja, inspektor službeni uzorak upućuje na ispitivanje u laboratoriju koja je akreditovana za tu vrstu ispitivanja.

(4) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje ima pravo da u roku od 15 dana od dana uzimanja uzorka zahtijeva ispitivanje referentnog uzorka, pod uslovom daje izvršio ispitivanje i dostavio rezultate drugog uzorka uzetog za potrebe subjekta inspektoru.

(5) Inspektor je dužan da bez odlaganja obavijesti subjekta u poslovanju hranom i hranom za životinje o rezultatima ispitivanja.

(6) Rezultati ispitivanja referentnog uzorka su mjerodavni za dalje postupanje.

(7) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje se može odreći prava na uzorak za drugo mišljenje prilikom uzimanja uzoraka odricanjem na zapisnik o uzimanju uzoraka.

(8) Referentni uzorak ne uzima se za lako kvarljivu hranu i ispitivanja mikrobioloških kriterijuma, a rezultat analize službenog uzorka smatra se mjerodavnim za dalje postupanje.

(9) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje, čiji su proizvodi predmet uzimanja uzoraka i ispitivanja, ima pravo da zatraži dodatno stručno mišljenje, bez dovođenja u pitanje obaveze nadležnog organa da preduzme hitne mjere u slučaju iznenadne opasnosti.

(10) U slučaju iz stava 9 ovog člana mora se obezbijediti dovoljan broj uzoraka za dodamo stručno mišljenje, osim u slučaju lako kvarljivih proizvoda ili vrlo malih količina raspoloživih proizvoda.

(11) Sa uzorcima se mora postupati i moraju biti označeni na propisan način, tako da je obezbijeđena njihova cjelovitost i podobnost za predviđena ispitivanja.

Službene laboratorije

Član 93

(1) Ispitivanje uzoraka uzetih sprovođenjem službenih kontrola i monitoringa hrane, hrane za životinje i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom, vrše službene laboratorije koje ovlasti Ministarstvo.

(2) Ovlašćenje iz stava 1 ovog člana može se izdati laboratoriji sa svojstvom pravnog lica koja je akreditovana u skladu sa standardima:

- ISO/IEC 17025 - "Opšti zahtjevi za kompetentnost laboratorija za ispitivanje i laboratorija za etaloniranje";

- ISO/IEC 17011 - "Opšti zahtjevi za akreditaciona tijela koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti"; i

- za metodu ili za metode za koje laboratorija može da dokaže da redovno i uspješno učestvuje u programima međulaboratorijskih testiranja.

(3) Laboratorija se ovlašćuje na osnovu zahtjeva i dokaza o akreditaciji iz stava 2 ovog člana.

(4) Laboratoriji iz stava 1 ovog člana Ministarstvo može oduzeti ovlašćenje, ako prestane da ispunjava uslove iz stava 2 ovog člana.

(5) U slučaju kada u Crnoj Gori nema službene laboratorije za određenu analizu, Ministarstvo određuje akreditovanu laboratoriju države članice Evropske unije.

(6) Listu laboratorija iz stava 1 ovog člana Ministarstvo objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

Obaveze službene laboratorije

Član 94

(1) Službena laboratorija dužna je da:

- službene uzorke priprema, ispituje i sačini izvještaj o rezultatima;

- započne ispitivanje odmah po dostavljanju uzoraka, a nakon završetka ispitivanja izradi izvještaj" i dostavi ga inspektoru koji je dostavio uzorak;

- ukoliko nakon završenog ispitivanja, uzorak ne ispunjava propisane vrijednosti, izvještaj o rezultatima dostavi odmah, a najkasnije u roku od 48 sati od izvršenog ispitivanja inspektoru.

(2) Izvještaj iz stava 1 ovog člana sadrži: naziv uzorka sa podacima o hrani ili hrani za životinje odnosno oznaku proizvoda, datum dostavljanja, datum početka i završetka laboratorijskog ispitivanja, opis dostavljenog uzorka sa temperaturom na kojoj je dostavljen prema potrebi, metodu laboratorijskog ispitivanja i izjavu o usaglašenosti sa propisom.

Nacionalna Referentna laboratorija

Član 95

(1) Za određene vrste hrane i određena ispitivanja hrane i hrane za životinje Ministarstvo određuje jednu laboratoriju kao nacionalnu referentnu laboratoriju za to ispitivanje (u daljem tekstu: referentna laboratorija).

(2) Jedna laboratorija može se odrediti kao referentna laboratorija za više vrsta ispitivanja.

(3) U slučaju kada u Crnoj Gori za određenu oblast ne postoji laboratorija koja ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom, Ministarstvo može odrediti referentnu laboratoriju države članice Evropske unije ili Evropskog udruženja slobodne trgovine (EFTA).

(4) Vrste hrane i hrane za životinje i vrste ispitivanja za koje se određuje nacionalna referentna laboratorija, način određivanja i uslove koje mora da ispunjava laboratorija iz stava 1 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva.

(5) Listu referentnih laboratorija iz st. 1 i 2 ovog člana Ministarstvo objavljuje u "Službenom listu Crne Gore" i dostavlja Evropskoj komisiji, referentnim laboratorijama Evropske unije i državama članice Evropske unije.

Obaveze referentne laboratorije

Član 96

Referentna laboratorija dužna je da:

- saraduje sa referentnom laboratorijom Evropske unije iz oblasti ovlašćenja;
- koordinira u aktivnostima ovlašćenih laboratorija odgovornih za laboratorijsko ispitivanje uzoraka;
- prema potrebi, sprovodi međulaboratorijske testove za ovlašćene laboratorije;
- dostavlja informacije nadležnim organima i ovlašćenim laboratorijama referentnih laboratorija Evropske unije;
- pruža stručnu i tehničku pomoć Ministarstvu u sprovođenju hitnih mjera;
- vrši i druge poslove u skladu sa zakonom.

X. SLUŽBENE KONTROLE PRI UVOZU HRANE I HRANE ZA ŽIVOTINJE

Kontrola na granici

Član 97

(1) Hrana i hrana za životinje može se uvoziti u Crnu Goru samo preko određenih graničnih inspeksijskih mjesta na kojima je uspostavljen veterinarski nadzor odnosno preko određenih mjesta unošenja na kojima je uspostavljen fitosanitarni nadzor i carinski nadzor u skladu sa zakonom.

(2) Lista određenih graničnih inspeksijskih mjesta i mjesta unošenja iz stava 1 ovog člana objavljuje se na internet stranici Ministarstva.

Saradnja nadležnih organa na granici

Član 98

(1) Na graničnim inspeksijskim mjestima i mjestima unošenja iz člana 97 stav 1 ovog zakona u sprovođenju službenih kontrola inspektori iz člana 115 st. 4 i 5 ovog zakona saraduju sa službenim licima organa uprave nadležnog za poslove carina.

(2) Organ uprave nadležan za poslove carina ne smije dozvoliti unos, odnosno ulaz ili promet u slobodnim zonama i slobodnim skladištima hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje životinjskog porijekla kao i hrane i hrane za životinje iz člana 100 stav 4 ovog zakona bez pregleda graničnog inspektora.

(3) U slučaju uzimanja uzoraka hrane ili hrane životinjskog porijekla za laboratorijska ispitivanja, službeni veterinar na granici odnosno granični fitosanitarni inspektor obavještava organ uprave nadležan za poslove carine i subjekta u poslovanju hranom odnosno hranom za životinje, odnosno lice odgovorno za pošiljku i određuje da li se pošiljka može staviti u promet prije dobijanja rezultata ispitivanja, pod uslovom daje sledljivost pošiljke obezbijedena.

(4) U slučaju stavljanja pošiljke u promet iz stava 3 ovog člana inspektori iz člana 115 st. 4 i 5 ovog zakona i carinska služba dužni su da sarađuju u skladu sa zakonom.

Službene kontrole hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje životinjskog porijekla

Član 99

(1) Službene kontrole hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje životinjskog porijekla, hraniva za životinje životinjskog porijekla, medicinirane hrane za životinje, premiksa i dodataka hrani za životinje, krpanih smješa sa dodacima hrani za životinje, zamjena za mlijeko za ishranu životinja, hrane za životinje za posebne nutritivne potrebe za ishranu životinja koje podliježu veterinarskom pregledu na graničnom inspeksijskom mjestu pri uvozu, vrše se u skladu sa zakonom kojim je uređeno veterinarstvo.

(2) Službene kontrole hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje životinjskog porijekla vrše se u skladu sa planovima kontrole iz člana 110 ovog zakona.

Službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla ili hrane za životinje neživotinjskog porijekla

Član 100

(1) Službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla vrše se u skladu sa planovima kontrole iz člana 110 ovog zakona.

(2) Službene kontrole hrane iz stava 1 ovog člana mogu da se sprovede na mjestu unosa pošiljke, mjestu puštanja u slobodan promet, skladištu, poslovnim prostorijama subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje.

(3) Kontrole iz stava 1 ovog člana vrše se za hranu neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla koja:

- je u jednom od carinskih postupaka (provoz, carinsko skladištenje, unutrašnja proizvodnja, prerada pod carinskim nadzorom, privremeni uvoz); ili

- se unosi u slobodne zone ili slobodna skladišta u skladu sa carinskim propisima.

(4) Pregled pošiljki hrane i hrane za životinje iz stava 1 ovog člana za koju je poznat ili postoji potencijalni rizik i koja podliježe pojačanim službenim kontrolama vrši granični fitosanitarni inspektor na mjestu unošenja iz člana 102 stav 1 ovog zakona.

(5) Lista hrane iz stava 4 ovog člana utvrđuje se propisom Ministarstva.

Način kontrole hrane neživotinjskog porijekla ili hrane za životinje neživotinjskog porijekla

Član 101

(1) Službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla, pri uvozu, obuhvataju pregled dokumentacije,

identifikacioni pregled pošiljke slučajnim odabirom uzoraka i po potrebi, fizički pregled.

(2) Učestalost fizičkih pregleda, zavisi od:

- rizika, prema vrstama hrane ili hrane za životinje;
- rezultata ranijih provjera ispunjenosti zahtjeva za hranu ili hranu za životinje koja se uvozi, objekta porijekla pošiljke kao i subjekata u poslovanju hranom ili hranom za životinje, koji uvoze ili izvoze tu hranu;
- kontrole koju je izvršio subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje koji je uvezao tu hranu;
- garancija koje je dao nadležni organ zemlje iz koje se hrana ili hrana za životinje uvozi.

(3) Način vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla ili hrane za životinje neživotinjskog porijekla koja se uvozi i učestalost službenih kontrola utvrđuje se propisom Ministarstva.

Mjesto unošenja

Član 102

(1) Službena kontrola pošiljki hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla prilikom uvoza, vrši se na mjestu unošenja određenom u skladu sa zakonom kojim je uređena zdravstvena zaštita bilja.

(2) Bliži uslovi koje mora da ispunjava mjesto unošenja iz stava 1 ovog člana utvrđuje se propisom Ministarstva.

Zajednički ulazni dokument

Član 103

(1) Subjekt u poslovanju hranom neživotinjskog porijekla i hranom za životinje neživotinjskog porijekla ili lice odgovorno za pošiljku dužan je da prijavi pošiljku za pregled.

(2) Troškove za pregled pošiljke i sprovođenje mjera po nalogu graničnog fitosanitarnog inspektora snosi lice odgovorno za pošiljku.

(3) Prijava pošiljke iz stava 1 ovog člana vrši se zajedničkim ulaznim dokumentom (u daljem tekstu: ZUD), najmanje jedan radni dan prije fizičkog prispjeća pošiljke na mjesto unošenja.

(4) Vrste pošiljki za koje se izdaje ZUD, obrazac ZUD-a i postupak prijave pošiljke za pregled utvrđuje se propisom Ministarstva.

Postupak u slučaju sumnje

Član 104

Ukoliko granični inspektor posumnja da hrana ili hrana za životinje koja se uvozi ne ispunjava zahtjeve utvrđene zakonom, da identitet pošiljke ili konačno mjesto odredišta pošiljke nijesu usaglašeni i da sertifikat koji prati pošiljku nije odgovarajući, privremeno će zabraniti stavljanje pošiljke u promet do dobijanja dokaza na osnovu kojih potvrđuje ili otklanja sumnje u neusaglašenosti.

Postupak nakon sprovedenih službenih kontrola hrane i hrane za životinje iz uvoza

Član 105

(1) Za hranu ili hranu za životinje koja se uvozi i koja ne ispunjava zahtjeve utvrđene zakonom, granični inspektor određuje službeno zadržavanje pošiljke i naređuje sprovođenje jedne od sljedećih mjera: •

- uništavanje hrane ili hrane za životinje;
- podvrgavanje posebnom postupku u skladu sa članom 106 ovog zakona;
- vraćanje pošiljke isporučiocu van teritorije Crne Gore u skladu sa članom 107 ovog zakona;
- korišćenje hrane ili hrane za životinje za namjene drugačije od namjena koje su prvobitno bile predviđene.

(2) Ukoliko je hrana ili hrana za životinje već stavljena na tržište granični inspektor naređuje praćenje ili ako je neophodno, povlačenje hrane ili hrane za životinje iz prometa prije preduzimanja mjera iz stava 1 ovog člana.

(3) Za vrijeme sprovođenja mjera iz st. 1 i 2 ovog člana granični inspektor mora da obezbijedi da hrana ili hrana za životinje ne djeluje štetno na zdravlje ljudi ili životinja, direktno ili putem životne sredine.

(4) Ukoliko se službenim kontrolama iz čl. 99, 100 i 101 ovog zakona utvrdi da:

- hrana ili hrana za životinje nije bezbjedna odnosno da je štetna po zdravlje ljudi ili životinja, granični inspektor pošiljku stavlja pod službeni nadzor (službeno zadržavanje pošiljke) do njenog uništenja ili primjene druge odgovarajuće mjere kako bi se zaštitilo zdravlje ljudi i životinja;
- pošiljka hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla, za koju se vrši pojačana službena kontrola u skladu sa članom 100 stav 4 ovog zakona, nije prijavljena za pregled u skladu sa članom 103 ovog zakona, granični inspektor naređuje bez odlaganja povlačenje hrane sa tržišta i stavljanje pošiljke pod službeni nadzor i uništavanje ili povraćaj pošiljke u skladu sa članom 107 ovog zakona.

(5) Ukoliko granični inspektor zabrani uvoz pošiljke hrane ili hrane za životinje, o tome obavještava organ uprave nadležan za poslove carine i Organ uprave.

(6) Ministarstvo obavještava Evropsku komisiju i države članice Evropske unije o zabrani uvoza pošiljke, nalazima, identitetu i krajnjem odredištu pošiljke putem RASFF-a.

Postupanje sa hranom koja ne ispunjava zahtjeve

Član 106

(1) Hrana i hrana za životinje iz člana 105 ovog zakona koja ne ispunjava zahtjeve može se:

- obraditi ili preraditi kako bi se hrana ili hrana za životinje prilagodila zahtjevima utvrđenim ovim zakonom ili zahtjevima druge države u koju se vraća pošiljka hrane ili hrane za životinje, uključujući prema potrebi i dekontaminaciju, osim razrjeđivanja;
- preraditi na drugi odgovarajući način, za druge svrhe, osim za ishranu ljudi ili životinja.

(2) Postupci iz stava 1 ovog člana sprovode se u objektima pod nadzorom inspektora.

(3) Način sprovođenja postupaka iz stava 1 ovog člana utvrđuje se propisom Ministarstva.

Vraćanje i preusmjeravanje pošiljke hrane ili hrane za životinje

Član 107

(1) Pošiljka hrane i hrane za životinje koja ne ispunjava zahtjeve može se vratiti u državu porijekla/isporuke ili preusmjeriti u drugu državu samo:

- kada je određeno odredište pošiljke u dogovoru sa licem odgovornim za pošiljku;

- kada je lice odgovorno za pošiljku hrane ili hrane za životinje, prethodno obavijestilo nadležni organ države porijekla ili države odredišta, ako su različite, o razlozima i okolnostima zbog kojih nije dozvoljeno stavljanje na tržište hrane ili hrane za životinje; i

- nakon dobijanja garancija od strane nadležnog organa države porijekla odnosno države odredišta, o prihvatanju pošiljke.

(2) Vraćanje ili preusmjeravanje pošiljke hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje životinjskog porijekla, vrši se u skladu sa zakonom kojim je uređeno veterinarstvo.

(3) Vraćanje ili preusmjeravanje pošiljke hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla mora se izvršiti najkasnije u roku od 60 dana od dana određivanja odredišta za povraćaj pošiljke.

(4) Ako nije izvršen povraćaj pošiljke u roku iz stava 3 ovog člana, pošiljka se uništava, o trošku lica odgovornog za pošiljku, osim u slučaju opravdanog kašnjenja koje procjenjuje granični inspektor.

(5) U roku iz stava 3 ovog člana ili potvrde razloga odbijanja, granični inspektor određuje mjeru stavljanja pošiljke pod službeni nadzor i o tome obavještava organ uprave nadležan za poslove carine i Organ uprave.

(6) Ministarstvo obavještava Evropsku komisiju i države članice Evropske unije o nalazima, identitetu i krajnjem odredištu pošiljke na način utvrđen članom 31 stav 3 ovog zakona, radi sprječavanja ponovnog unošenja odbijene pošiljke.

(7) Troškove nastale sprovođenjem mjera iz čl. 104 do 106 ovog zakona snosi lice odgovorno za pošiljku.

XI. NAKNADE

Troškovi i naknade

Član 108

(1) Sredstva za laboratorijska ispitivanja službenih uzoraka uzetih na osnovu godišnjeg plana službenih kontrola i planova monitoringa obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

(2) Ukoliko rezultati ispitivanja službenih uzoraka uzetih na osnovu godišnjeg plana službenih kontrola ne ispunjavaju propisane vrijednosti, troškove ispitivanja snosi subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje kod kojega je uzorak uzet.

(3) Troškove dostavljanja i ispitivanja referentnog uzorka i troškove dostavljanja i ispitivanja uzorka prilikom uvoza hrane i hrane za životinje bez obzira na rezultate ispitivanja, snosi subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje odnosno lice odgovorno za pošiljku.

(4) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje plaća naknadu za izdavanje rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje djelatnosti u objektima koji se odobravaju odnosno registruju u skladu sa zakonom kojim su uređene administrativne takse i za preglede pošiljki hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla prilikom uvoza odnosno izvoza i tranzita.

(5) Naknade za obavljene službene kontrole hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje životinjskog porijekla plaćaju se u skladu sa zakonom kojim je uređeno veterinarstvo.

(6) Naknada za preglede pošiljki iz stava 4 ovog člana je prihod budžeta Crne Gore.

(7) Visina troškova i naknade iz st. 1 do 5 ovog člana ne može biti veća od stvarnih troškova postupka i ne može predstavljati posrednu zaštitu domaćih proizvoda ili posredno oporezivanje uvoza, odnosno izvoza.

(8) Prilikom određivanja visine naknade iz st. 4 i 5 ovog člana uzimaju se u obzir:

- vrste djelatnosti subjekta i relevantni faktori rizika;
- obim proizvodnje;
- primjena tradicionalnih metoda koje se koriste u proizvodnji i preradi;
- geografska područja poslovanja.

(9) Kriterijumi za određivanje i visinu naknade za preglede iz stava 4 ovog člana, način obračunavanja i plaćanja, utvrđuju se propisom Vlade.

Uslovi za određene vrste hrane

Član 109

Ministarstvo propisuje bliže uslove za:

- hranu i hranu za životinje koja se uvozi ili podliježe jednom od carinskih postupaka (provoz, carinsko skladištenje, unutrašnja proizvodnja, prerada pod carinskim nadzorom, privremeni uvoz);
- hranu koja služi za snabdijevanje posade i putnika u međunarodnim prevoznim sredstvima;
- hranu i hranu za životinje koja se naručuje poštom, telefonski ili putem interneta i isporučuje kupcu;
- hranu za životinje namijenjenu kućnim ljubimcima ili konjima i hranu koju nose putnici i posada međunarodnih prevoznih sredstava;
- za pošiljke porijeklom iz Evropske unije koje se vraćaju iz neke treće zemlje;
- za dokumentaciju koja mora pratiti pošiljke pri uzimanju uzoraka;
- obrasce sertifikata i uslove za izdavanje sertifikata određene hrane i hrane za životinje.

XII. PLANOVI KONTROLE

Višegodišnji planovi službene kontrole

Član 110

(1) Službene kontrole hrane i hrane za životinje vrše se na osnovu višegodišnjeg plana službenih kontrola (u daljem tekstu: višegodišnji plan) koji donosi Ministarstvo.

(2) Višegodišnji plan sadrži podatke o strukturi i organizaciji kontrole hrane i hrane za životinje, kontrole zdravlja i dobrobiti životinja i zdravlja bilja, a naročito:

- strateške ciljeve plana i prioritete kontrola;
- kategorizaciju rizika po aktivnostima koje sadrži;
- nadležnim organima, njihovim obavezama, odgovornostima i dostupnim resursima;
- opštoj organizaciji službenih kontrola, uključujući i službene kontrole u pojedinačnim objektima;
- sistemima kontrole koji se primjenjuju i koordinaciji u različitim oblastima;
- metode i tehnike sprovođenja službenih kontrola;
- načinu sprovođenja obuke lica koja vrše službene kontrole;
- primijeni procedura za službene kontrole;
- organizaciji i sprovođenju planova u kriznim situacijama i mjerama u slučaju bolesti životinja ili bolesti koje se prenose hranom, kontaminaciji hrane i hrane za životinje, kao i ostalih rizika po zdravlje ljudi.

(3) Višegodišnji planovi ažuriraju se tokom primjene, uzimajući u obzir:

- nove propise;
- pojavu novih bolesti ili ostalih opasnosti po zdravlje;
- značajnije promjene u strukturi, upravljanju ili poslovanju nadležnih organa;
- rezultate službenih kontrola;
- rezultate kontrola koje sprovodi Evropska komisija;
- bilo kakve izmjene uputstava;
- naučna saznanja;
- rezultate revizije; i
- druge podatke od značaja.

(4) Višegodišnji plan dostavlja se na zahtjev Evropskoj komisiji.

Način izrade višegodišnjih planova

Član 111

(1) Višegodišnji plan donosi Ministarstvo primjenom:

1) dosljednog, sveobuhvatnog i integrisanog pristupa službenim kontrolama hrane i hrane za životinje, zdravlja i dobrobiti životinja i svih sektora i faza u lancu hrane i hrane za životinje, uključujući uvoz;

2) identifikacije prioriteta prema opasnostima, kriterijuma za procjenu rizika kod određenih djelatnosti i najefektivnijih postupaka kontrole;

3) identifikacije svih faza proizvodnje, prerade i distribucije hrane i hrane za životinje i upotrebu hrane za životinje, radi najpouzdanijih i indikativnih informacija o poštovanju propisa o hrani i hrani za životinje;

4) najbolje prakse na svim nivoima kontrole:

- razvoj efikasnih kontrolnih sistema ulaženja u trag;
- uspostavljanje sistema evidencija o izvršenim kontrolama i rezultatima kontrola;
- kriterijuma za sprovođenje revizije;
- podataka iz godišnjih izvještaja;

- pokazatelja uspješnosti koji se primjenjuju pri procjeni višegodišnjih planova kontrole.

(2) Godišnji izvještaj o sprovođenju višegodišnjeg plana sačinjava Ministarstvo i dostavlja Vladi i Evropskoj komisiji, najkasnije do 30. juna tekuće za prethodnu godinu.

(3) Izvještaj o sprovođenju višegodišnjeg plana naročito sadrži podatke o:

- 1) izmjenama višegodišnjeg plana;
- 2) rezultatima službenih kontrola i revizija sprovedenih u prethodnoj godini u skladu sa višegodišnjim planom;
- 3) vrsti i broju utvrđenih slučajeva neusaglašenosti;
- 4) mjerama kojima se obezbjeđuje efikasno sprovođenje višegodišnjeg plana, uključujući i mjere zabrane, ograničenja i rezultate tih mjera.

(4) Smjernice za izradu plana i izvještaja iz st. 1 i 2 ovog člana donosi Ministarstvo.

Monitoring

Član 112

(1) Praćenje bezbjednosti hrane i hrane za životinje u skladu sa ovim zakonom, zakonom o veterinarstvu i zakonom o sredstvima za ishranu i zaštitu bilja vrši Organ uprave na osnovu programa monitoringa:

- mikrobioloških opasnosti;
- kontaminenata;
- rezidua sredstava za ishranu i zaštitu bilja;
- rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova;
- nedozvoljenih supstanci i drugih opasnosti u hrani i hrani za životinje.

(2) Programe iz stava 1 ovog člana donosi Ministarstvo.

(3) Programi iz stava 1 ovog člana sadrže vrste opasnosti u hrani i hrani za životinje, uslove i način sprovođenja monitoringa, metode kontrole, uslove, način i metode uzimanja i čuvanja uzoraka, vođenje evidencije o uzorcima i metode laboratorijskih ispitivanja.

(4) Programi monitoringa iz stava 1 ovog člana sadrže i finansijska sredstva potrebna za finansiranje programa, mjere koje će se preduzeti u slučaju prisustva opasnosti, strukturu organa i organizacija za sprovođenje programa i druge parametre od značaja za sprovođenje programa.

(5) Programi monitoringa iz stava 1 ovog člana donose se do kraja tekuće za narednu godinu.

(6) Sredstva za sprovođenje programa iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

Revizija

Član 113

(1) Radi kontrole sprovođenja plana službenih kontrola, planiranih mjera i provjere efikasnosti i adekvatnosti preduzetih mjera Organ uprave uspostavlja samostalnu organizacionu jedinicu za nezavisno sprovođenje revizije.

(2) Jedinica iz stava 1 ovog člana utvrđuje stanje, sačinjava izvještaj i predlaže preduzimanje mjera u skladu sa rezultatima revizije kako bi se obezbijedilo ispunjavanje zahtjeva ovog zakona.

(3) Revizija se vrši na osnovu godišnjeg plana za vršenje unutrašnje revizije jedinice iz stava 1 ovog člana.

(4) Bliži način vršenja revizije iz stava 1 ovog člana za sprovođenje revizije utvrđuje se propisom Ministarstva.

Službeno sertifikovanje

Član 114

(1) Za pošiljke za koje se izdaje sertifikat u skladu sa zakonom kojim je uređeno veterinarstvo i zdravstvena zaštita bilja, može se zahtijevati i dodatno sertifikovanje.

(2) U slučajevima iz stava 1 ovog člana kada se zahtijeva dodatno sertifikovanje mora se obezbijediti da:

- 1) postoji povezanost sertifikata i pošiljke,
- 2) podaci u sertifikatu budu tačni i vjerodostojni.

(3) Vrste hrane i slučajevi u kojima se može zahtijevati dodatno sertifikovanje, način izdavanja sertifikata i obrasce sertifikata utvrđuju se propisom Ministarstva.

XIII. NADZOR

Član 115

(1) Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo.

(2) Inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Organ uprave preko inspektora za hranu, graničnih službenih veterinarara i graničnih fitosanitarnih inspektora, u skladu sa zakonom.

(3) Inspektor za hranu vrši inspekcijski nadzor:

- na nivou primame proizvodnje hrane i hrane za životinje i pratećih djelatnosti;
- na nivou proizvodnje, prerade i distribucije hrane, hrane za životinje i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom;
- kod uvoza hrane neživotinjskog porijekla koja ne podliježe pojačanim službenim kontrolama na mjestu puštanja u slobodan promet, skladištu, poslovnim prostorijama subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje;
- GMO hrane i hrane za životinje;
- prilikom izvoza hrane i hrane za životinje.

(4) Granični službeni veterinar vrši inspekcijski nadzor:

- prilikom uvoza i tranzita proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje u skladu sa zakonom kojim je uređeno veterinarstvo;

(5) Granični fitosanitarni inspektor vrši inspekcijski nadzor:

- prilikom uvoza i provoza hrane biljnog porijekla (voće, povrće, žitarice i ostala hrana biljnog porijekla koja je podvrgnuta jednostavnom procesu prerade mljevenjem sušenjem i si.), hrane neživotinjskog porijekla koja podliježe pojačanim službenim kontrolama na mjestima unošenja i hrane za životinje biljnog porijekla.

Uslovi za inspektore za hranu

Član 116

(1) Pored opštih i posebnih uslova propisanih zakonom o državnim službenicima i namještenicima, veterinarstvu i zdravstvenoj zaštiti bilja, inspektori koji vrše službene kontrole treba da:

- 1) su obučeni za obavljanje odgovarajućih službenih kontrola;
- 2) se kontinuirano stručno usavršavaju;
- 3) posjeduju multidisciplinarnu sposobnost saradnje.

(2) Inspektori za hranu u zavisnosti od predmeta nadzora mogu biti lica sa završenim VII stepenom stručne spreme iz oblasti veterine, medicine, biologije, hernije, prehrambene tehnologije, poljoprivrednih nauka iz oblasti biljne proizvodnje i stočarstva koji, pored opštih i posebnih uslova propisanih zakonom o državnim službenicima i namještenicima, imaju i položen stručni ispit za rad u organima državne uprave.

(3) Obuku iz stava 1 tačke 1 ovog člana organizuje Ministarstvo.

(4) Program i način sprovođenja obuke iz stava 1 tačke 1 ovog člana utvrđuje Ministarstvo.

Obaveze i ovlašćenja inspektora

Član 117

U sprovođenju službenih kontrola inspektori iz člana 115 ovog zakona, pored obaveza i ovlašćenja utvrđenih zakonom o inspekcijском nadzoru, imaju prava i obaveze i da:

- 1) sprovode službene kontrole u skladu sa ovim zakonom;
- 2) uzimaju uzorke u skladu sa članom 92 ovog zakona;
- 3) vrše provjeru kontrolnih sistema koje su uspostavili subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje i dobijenih rezultata;
- 4) vrše preglede:
  - objekata u kojima se obavljaju djelatnosti poslovanja hranom i hranom za životinje, uključujući i primarnu proizvodnju, okruženje objekta, prostorije, opremu, sredstva za transport, hrane i hrane za životinje;
  - sirovina, sastojaka, pomoćnih sredstava koja se koriste tokom prerade i obrade i ostalih proizvoda koji se koriste u pripremi i proizvodnji hrane i hrane za životinje;
  - polupreradenih proizvoda, materijala i predmeta koji dolaze u kontakt sa hranom;
  - procesa i proizvoda za čišćenje i održavanje, kao i upotrebu pesticida;
  - označavanja, prezentiranja i reklamiranja hrane;
- 5) vrše provjeru zahtjeva za higijenu u objektima u kojima se obavlja djelatnost poslovanja hranom i hranom za životinje;
- 6) vrše procjenu uspostavljenih postupaka od strane subjekta u poslovanju hranom: dobre proizvođačke prakse, dobre higijenske prakse, dobre uzgojne prakse, HACCP-a, sistema sledljivosti, postupke povlačenja nebezbedne hrane ili hrane za životinje, uzimajući u obzir upotrebu uputstava i vodiča koji su izrađeni u skladu sa ovim zakonom;
- 7) vrše provjeru uzorkovanja hrane odnosno hrane za životinje od strane subjekta u poslovanju hranom odnosno hranom za životinje i procjena rezultata i učestalosti uzorkovanja;
- 8) vrše pregled dokumentacije i ostalih evidencija koje mogu biti od značaja za procjenu usaglašenosti sa propisima o hrani i hrani za životinje;

9) očitavaju zabilježene vrijednosti na mjernim instrumentima subjekta u poslovanju hranom i hranom za životinje;

10) vrše kontrole koristeći opreme, kako bi se potvrdili rezultati dobijeni mjerenjem koje je izvršio subjekat u poslovanju hranom i hranom za životinje;

11) sprovode i bilo koje druge potrebne službene aktivnosti kako bi se obezbijedila ispunjenost ciljeva ovog zakona.

Upravne mjere i radnje

Član 118

(1) Pored upravnih mjera i radnji utvrđenih zakonom kojim je uređen inspeksijski nadzor, inspektori iz člana 115 stav 2 ovog zakona, kada utvrde neusaglašenost sa zahtjevima utvrđenim ovim zakonom i drugim propisima, imaju i obavezu i ovlašćenja da:

- zabrane stavljanje na tržište hrane za koju nije sproveden postupak procjene rizika (član 11 st. 1 i 2);

- naredе privremene mjere predostrožnosti (član 14);

- naredе uništavanje hrane koja nije bezbjedna (član 20);

- naredе povlačenje hrane sa tržišta ili ograničavanje stavljanja na tržište hrane, ako postoje razlozi za sumnju u njenu bezbjednost (član 21 stav 5);

- naredе povlačenje hrane ili hrane za životinje ili ograniče stavljanje na tržište hrane ili hrane za životinje kada hrana ili hrana za životinje ispunjava zahtjeve utvrđene ovim zakonom ali se sumnja u njenu bezbjednost (član 25);

- zabrane stavljanje na tržište hrane, privremeno zabrani proizvodnju i stavljanje na tržište hrane za koju postoji sumnja da ne ispunjava zahtjeve za higijenu hrane utvrđene ovim zakonom (član 37 stav 1);

- zabrane rad licima koja rukuju i dolaze u kontakt sa hranom ili hranom za životinje koja ne ispunjavaju propisane zahtjeve u pogledu lične higijene (član 39 stav 1);

- naredе subjektu u poslovanju hranom u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije da obezbijede da lica koja su odgovorna za razvoj i održavanje postupaka zasnovanih na principima HACCP-a ili primjenu odgovarajućih vodiča, prođu odgovarajuću obuku za primjenu principa HACCP-a (član 40 stav 1 alineja 2);

- naredе uspostavljanje, primjenu i kontinuirano održavanje postupaka zasnovanih na principima HACCP-a u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane nakon primame proizvodnje i pratećih djelatnosti (član 41 stav 1);

- naredе, po potrebi, sprovođenje studijskih ispitivanja hrane (član 43 stav 4);

- zabrane obavljanje djelatnosti u objektima koji nijesu odobreni za obavljanje djelatnosti (član 50 stav 1);

- zabrane subjektu nadzora pružanje informacija i podataka o hrani koji mogu potrošača dovesti u zabludu (član 55 stav 1);

- zabrane upotrebu predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom, a koji bi mogli da ugroze zdravlje ljudi ili prouzrokuju neprihvatljivu promjenu u sastavu hrane ili pogoršanje organoleptičkih svojstava hrane (član 62 stav 2);

- zabrane promet brzo smrznute hrane koja nije označena kao "brzo smrznuto" (član 66 stav 3);

- naredbe sprovođenje potrebnih mjera za sprječavanje pojave kontaminata u hrani (član 67 stav 3);

- zabrane proizvodnju, stavljanje na tržište i uvoz hrane podvrgnutu jonizirajućem zračenju koja ne ispunjava zahtjeve utvrđene ovim zakonom i zahtjeve bezbjednosti (član 69 st. 1 i 2);

- naredbe sprovođenje mjera radi ispunjavanja zahtjeva za higijenu hrane za životinje u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje počev od primame proizvodnje hrane za životinje do stavljanja na tržište prilikom ishrane životinja koje se koriste za proizvodnju hrane kao i pri uvozu i izvozu (član 73 stav 1);

- naredbe otklanjanje neusaglašenosti utvrđenih službenom kontrolom (član 89 stav 5);

- preduzimaju i druge mjere u skladu sa zakonom.

(2) Inspektori iz stava 1 ovog člana imaju pravo i obavezu da donesu usmeno rješenje za izvršenje određenih mjera u cilju predostrožnosti i hitnosti:

- kada identifikovani rizik za zdravlje ljudi tokom sprovođenja službene kontrole zahtijeva da se određena mjera preduzme odmah, bez odlaganja;

- kada postoji opasnost od prikrivanja, zamjene ili uništavanja hrane ili hrane za životinje ili dokaza ako se mjera ne preduzme odmah.

(3) Inspektori u obavljanju službene kontrole imaju pravo i obavezu da naredbe izvršenje usmenog rješenja odmah i usmeno rješenje unose u zapisnik o izvršenom pregledu.

(4) Pored upravnih mjera i radnji utvrđenih zakonom kojim je uređen inspeksijski nadzor, inspektori iz člana 115 stav 2 ovog zakona, koji vrše inspeksijski nadzor na graničnom inspeksijskom mjestu, mjestu unošenja ili mjestu krajnjeg odredišta pošiljke (carinsko skladište) kada utvrde neusaglašenost sa zahtjevima utvrđenim ovim zakonom i drugim propisima na pošiljci koja se uvozi u Crnu Goru ili provози preko teritorije Crne Gore preduzimaju mjere u skladu sa čl. 104 do 107 ovog zakona.

(5) Inspektori iz stava 1 ovog člana, po potrebi, prilikom preduzimanja mjera iz st. 1 i 2 ovog člana mogu da zatraže mišljenje i uzmu u obzir procjenu rizika koju je izdala Evropska agencija za bezbjednost hrane, Organ uprave iz člana 6 stav 2 ovog zakona ili ovlašćene stručne i naučne institucije.

(6) Inspektori iz stava 1 ovog člana moraju da čuvaju kao strogo povjerljiv identitet podnosioca inicijative kojom se ukazuje na povredu ovog zakona.

XIV. KAZNENE ODREDBE

Član 119

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

1) ne uspostavi sledljivost u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane i/ili hrane za životinje i/ili životinja za proizvodnju hrane i/ili supstanci koje se dodaju u hranu ili hranu za životinje (član 27 stav 1);

2) ne uspostavi sistem sledljivosti i postupke na osnovu kojih se mogu identifikovati lica od kojih dobavlja hranu i/ili hranu za životinje i/ili životinje koje služe za proizvodnju hrane i/ili supstance koje se dodaju u hranu ili hranu za životinje i/ili kojima je isporučio svoje proizvode (član 27 stav 2);

3) ne označi hranu ili hranu za životinje koja je stavljena na tržište kako bi se omogućila sledljivost na osnovu dokumentacije ili podataka (član 27 stav 3);

4) je hrana došla do potrošača, a odmah ne obavijesti potrošače o razlogu povlačenja hrane i/ili ako je Organ uprave utvrdio daje neophodno ne zahtijeva od potrošača povraćaj hrane koja mu je već isporučena (član 28 stav 2);

5) odmah ne obavijesti vlasnike, odnosno držaoce životinja o razlogu povlačenja hrane za životinje i/ili ako je Organ uprave utvrdio daje to neophodno ne zahtijeva povraćaj isporučene hrane za životinje (član 29 stav 3);

6) u svim fazama proizvodnje i/ili prerade -i/ili distribucije ne obezbijedi da lica koja su kliconoše i/ili imaju inficirane rane i/ili dijareju da ne rukuju hranom i da ne ulaze u prostore u kojima se rukuje hranom, ako postoji bilo kakva opasnost od direktne ili indirektno kontaminacije (član 39 stav 2);

7) u svim fazama proizvodnje i/ili prerade i/ili distribucije ne obezbijedi da lica koja dolaze u neposredan kontakt sa hranom budu pod nadzorom i/ili dobijaju instrukcije i/ili da su obučena o pravilima higijene hrane u vezi poslova koje obavljaju (član 40 stav 1 alineja 1);

8) u svim fazama proizvodnje i/ili prerade i/ili distribucije ne obezbijedi da lica koja su odgovorna za razvoj i održavanje postupaka zasnovanih na principima HACCP-a ili primjenu odgovarajućih vodiča , prođu odgovarajuću obuku za primjenu principa HACCP-a (član 40 stav 1 alineja 2);

9) ne uspostavi i/ili ne primjenjuje i/ili kontinuirano ne održava postupke zasnovane na principima HACCP-a u svim fazama proizvodnje i/ili prerade i/ili distribucije hrane nakon primame proizvodnje i pratećih djelatnosti (član 41 stav 1);

10) prilikom izmjene proizvoda i/ili procesa i/ili faze proizvodnje ne izvrši izmjene uspostavljenih postupaka (član 41 stav 3);

11) ne izradi plan uzorkovanja gotove hrane i/ili briseva površina radi validacije i verifikacije svojih postupaka (član 43 stav 3);

12) stavi propisanu identifikacionu oznaku na proizvod životinjskog porijekla koji je proizveden u objektu koji nije odobren u skladu sa članom 50 ovog zakona (član 46 stav 2);

13) obavlja djelatnost proizvodnje i/ili prerade i/ili distribucije hrane ili hrane za životinje u neregistrovanom odnosno neodobrenom objektu (član 47 stav 1);

14) ne podnese zahtjev za registraciju objekta Organu uprave prije otpočinjanja obavljanja djelatnosti za objekat u kojem obavlja djelatnost koji podliježe registraciji (član 48 stav 1);

15) ne obavijesti Organ uprave, o svakoj promjeni subjekta i/ili promjeni u pogledu objekta i/ili djelatnosti u odnosu na izdato odobrenje najkasnije 15 dana od dana nastanka promjene (član 52 stav 1);

16) ne obavijesti Organ uprave u roku od 15 dana od dana prestanka obavljanja djelatnosti da privremeno ne obavlja jednu i/ili više djelatnosti do šest mjeseci, za koje je izdato odobrenje (član 52 stav 3);

17) ne podnese Organu uprave zahtjev za odobravanje objekta najmanje 15 dana prije ponovnog otpočinjanja obavljanja djelatnosti u objektu, kada je prestanak obavljanja djelatnosti i/ili više djelatnosti za koje je izdato odobrenje trajao duže od šest mjeseci (član 52 stav 4);

18) ne napiše na crnogorskom jeziku informacije i podatke o hrani iz člana 54 st. 3 i 4 ovog zakona koja se uvozi (član 54 stav 5);

19) pruža informacije i/ili 4 podatke o hrani koje potrošača mogu dovesti u zabludu u pogledu karakteristika i/ili vrste i/ili naziva i/ili svojstava i/ili sastava

i/ili količine i/ili roka trajanja i/ili zemlje ili mjesta porijekla i/ili načina proizvodnje i/ili pripisivanjem hrani efekata ili svojstava koje ta hrana nema i/ili ukazivanjem na posebne karakteristike hrane koje posjeduje slična hrana, a naročito isticanjem prisutnosti ili odsustva određenih sastojaka i/ili hranljivih supstanci i/ili izgledom, opisom ili vizuelnim prikazom prisustva određene hrane ili sastojka, kada je taj sastojak inače prirodno prisutan ili uobičajeno korišćen u toj hrani, zamijenjen drugim sastavnim dijelom ili drugim sastojkom (član 55 stav 1);

20) pruža informacije o hrani koje upućuju na ljekovita svojstva hrane, osim za prirodne mineralne vode i hranu za posebne prehrambene potrebe utvrđene propisom iz člana 65 stav 1 ovog zakona (član 55 stav 2);

21) prilikom reklamiranja i/ili prezentacije hrane (oblik, pakovanje, aranžiranje, izgled, materijal za pakovanje, način na koji je raspoređena i okruženje u kojem je izložena hrana) pruža informacije i/ili podatke o hrani koje potrošača mogu dovesti u zabludu u pogledu karakteristika i/ili vrste i/ili naziva i/ili svojstava i/ili sastava i/ili količine i/ili roka trajanja i/ili zemlje ili mjesta porijekla i/ili načina proizvodnje i/ili pripisivanjem hrani efekata ili svojstava koje ta hrana nema i/ili ukazivanjem na posebne karakteristike hrane koje posjeduje slična hrana, a naročito isticanjem prisutnosti ili odsustva određenih sastojaka i/ili hranljivih supstanci i/ili izgledom, opisom ili vizuelnim prikazom prisustva određene hrane ili sastojka, kada je taj sastojak inače prirodno prisutan ili uobičajeno korišćen u toj hrani, zamijenjen drugim sastavnim dijelom ili drugim sastojkom i/ili informacije o hrani koje upućuju na ljekovita svojstva hrane, osim za prirodne mineralne vode i hranu za posebne prehrambene potrebe utvrđene propisom iz člana 65 stav 1 ovog zakona (član 55 stav 3);

22) koristi nutritivne i/ili zdravstvene tvrdnje koje su pogrešne i/ili dvosmislene i/ili zavaravajuće i/ili dovode do sumnje u bezbjednost i/ili prehrambenu adekvatnost ostale hrane i/ili podstiču i/ili tolerišu pretjeranu upotrebu određene hrane i/ili sugerišu i/ili naznačavaju da uravnotežen i raznovrstan način prehrane ne može pružiti odgovarajuće količine hranljivih materija i/ili upućuju na promjene u tjelesnim funkcijama (član 56 stav 2);

23) koristi zdravstvene tvrdnje koje ukazuju da bi zdravlje moglo biti ugroženo zbog nekonsumiranja određene hrane i/ili upućuju na stopu i/ili količinu gubitka tjelesne težine (član 56 stav 3);

24) stavi na tržište hranu ukoliko nije označena oznakom koja omogućava identifikaciju serije ili lota kojem hrana pripada (član 57 stav 2);

25) prilikom označavanja i/ili prezentacije i/ili reklamiranja ukazuje da suplementi imaju svojstva prevencije i/ili liječenja i/ili izlječenja bolesti ljudi i/ili upućuje na takva svojstva (član 63 stav 3);

26) prilikom označavanja i/ili prezentacije i/ili reklamiranja hrane kojoj su dodati vitamini i/ili minerali i/ili druge supstance ukazuje da uravnotežena i raznovrsna ishrana ne može obezbjediti odgovarajuće količine hranljivih materija i/ili zavaravaju i/ili obmanjuju potrošača u pogledu hranljive vrijednosti hrane koja može proizilaziti iz dodavanja tih sastojaka na bilo koji način (član 64 stav 2);

27) prilikom stavljanja na tržište nije navedena hranljiva vrijednost proizvoda kojem su dodati vitamini i/ili minerali i/ili nije navedena informacija o njihovim ukupnim dodatim količinama (član 64 stav 3);

28) stavi na tržište brzo smrznutu hranu koja nije označena oznakom: "brzo smrznuto" (član 66 stav 3);

29) prirodnu mineralnu vodu koja potiče iz jednog izvora stavi na tržište pod različitim trgovačkim nazivima (član 70 stav 3);

30) ne vrši kontrolu masti i/ili ulja i/ili proizvoda koji su dobijem od masti i/ili ulja na prisustvo dioksina ili dioksinu sličnih PCB-a, a stavlja na tržište masti i/ili ulja i/ili proizvode koji su dobijeni od masti i ulja, a koji se koriste u hrani za životinje, uključujući i krmne smješe (član 73 stav 4);

31) ne uspostavi i/ili ne primjenjuje i/ili kontinuirano ne održava postupke zasnovane na principima HACCP-a u svim fazama proizvodnje i/ili prerade i/ili distribucije hrane za životinje, osim primame proizvodnje hrane za životinje sa pratećim djelatnostima u skladu sa članom 41 ovog zakona (član 76 stav 1);

32) koristi antibiotike, koji nijesu kokcidiostatici i/ili histomonostatici, kao dodatke u hrani za životinje (član 82 stav 2);

33) ne vodi evidenciju i/ili je ne čuva najmanje pet godina od dana posljednjeg zapisa, i/ili ne čuva recepte na osnovu kojih je isporučilo mediciniranu hranu i/ili intermedijarni proizvod i/ili ne čuva sertifikate koji su pratili pošiljku medicinirane hrane za životinje prilikom uvoza (član 84 stav 3).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 30 eura do 2.000 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 150 eura do 6.000 eura.

Član 120

U slučaju ponovljenog prekršaja iz člana 119 ovog zakona subjektu u poslovanju hranom ili hranom za životinje, osim novčane kazne, može se izreći i zaštitna mjera zabrana vršenja poziva djelatnosti ili dužnosti u trajanju od šest mjeseci.

XV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Donošenje propisa

Član 121

(1) Podzakonski akti iz člana 9 al. 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 20 i 21, člana 37 stav 6, člana 38 stav 2, člana 43 stav 5, člana 44 st. 6 i 7, člana 45 stav 2, člana 46 stav 3, člana 54 stav 6, člana 56 stav 4, člana 58 stav 3, člana 59 stav 3, člana 60 stav 3, člana 61 stav 3, člana 62 stav 9, člana 63 stav 5, člana 64 stav 4, člana 65 stav 3, člana 67 stav 5, člana 68 stav 5, člana 70 stav 6, člana 73 stav 5, člana 77 stav 8, člana 82 stav 5, člana 83 stav 3 i člana 84 stav 4 ovog zakona donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Podzakonski akti iz člana 11 stav 6, člana 21 stav 6, člana 27 stav 4, člana 31 stav 3, člana 34 stav 5, člana 42 stav 3, člana 47 stav 4, člana 48 stav 3, člana 50 stav 13, člana 57 stav 4, člana 66 stav 4, člana 67 stav 6, člana 69 stav 3, člana 71 stav 4, člana 72 stav 4, člana 74 stav 2, člana 77 stav 9, člana 78 stav 3, člana 84 stav 5, člana 85 stav 3, člana 89 stav 7, člana 91 stav 4, člana 100 stav 5, člana 101 stav 3, člana 102 stav 2, člana 103 stav 4, člana 106 stav 3, člana 108 stav 9, člana 109, člana 111 stav 4, člana 113 stav 4, člana 114 stav 3, člana 115 stav 4 ovog zakona donijeće se u roku od četiri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(3) Do donošenja propisa iz st. 1 i 2 ovog člana primjenjivaće se propisi doneseni na osnovu Zakona o bezbjednosti hrane ("Službeni list CG", broj 14/07) i Zakona o veterinarstvu ("Službeni list CG", broj 30/12), ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Usaglašavanje poslovanja

Član 122

(1) Subjekti u poslovanju hranom u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije koji su do stupanja na snagu ovog zakona obavljali djelatnost na osnovu odobrenja za obavljanje djelatnosti, dužni su da podnesu zahtjev za izdavanje odobrenja u roku od 60 dana od dana prijema obavještenja Organa uprave o kategoriji objekta.

(2) Subjektu u poslovanju hranom čiji je objekat na osnovu izvršene procjene stanja do stupanja na snagu ovog zakona, razvrstan u kategoriju I, na osnovu izvještaja o procjeni stanja, izdaće se odobrenje za obavljanje djelatnosti u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva iz stava 1 ovog člana.

(3) Subjektu u poslovanju hranom čiji je objekat na osnovu izvršene procjene stanja do stupanja na snagu ovog zakona, razvrstan u kategoriju II, na osnovu izvještaja o procjeni stanja, izdaće se privremeno odobrenje za obavljanje djelatnosti na period od šest mjeseci, u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva iz stava 1 ovog člana.

(4) Subjekat iz stava 3 ovog člana dužan je da otkloni utvrđene neusaglašenosti do isteka roka na koji mu je izdato privremeno odobrenje.

(5) Nakon isteka roka iz stava 3 ovog člana, komisija vrši neposredni pregled objekta radi ponovne procjene stanja objekta u odnosu na utvrđene neusaglašenosti i izvještaj o utvrđenom stanju dostavlja Organu uprave.

(6) Subjektu koji je otklonio neusaglašenosti, u skladu sa stavom 5 ovog člana, objekat se razvrstava u kategoriju I i izdaje odobrenje za obavljanje djelatnosti.

(7) Subjektu koji nije otklonio neusaglašenosti, u skladu sa stavom 5 ovog člana, objekat se razvrstava u kategoriju III.

Privremeno odobrenje

Član 123

(1) Subjekti u poslovanju hranom čiji su objekti razvrstani u kategoriju III, na osnovu izvršene procjene stanja do stupanja na snagu ovog zakona, na osnovu izvještaja o procjeni stanja, zbog utvrđenih neusaglašenosti većeg obima, čije otklanjanje zahtijeva duži vremenski period i subjekti iz člana 122 stav 7 ovog zakona, dužni su da u roku od 180 dana od dana dobijanja obavještenja iz člana 122 stav 1 ovog zakona podnesu zahtjev za izdavanje privremenog odobrenja i plan za otklanjanje neusaglašenosti sa rokovima za njihovo otklanjanje (u daljem tekstu: Plan unaprjeđenja).

(2) Privremeno odobrenje iz stava 1 ovog člana izdaje se nakon procjene i davanja saglasnosti na Plan unaprjeđenja, u roku od 90 dana od dana podnošenja zahtjeva i Plana unaprjeđenja.

(3) Subjektu u poslovanju hranom koji je otklonio sve neusaglašenosti u skladu sa Planom unaprjeđenja objekat se razvrstava u kategoriju I i izdaje odobrenje za obavljanje djelatnosti.

(4) Organ uprave će oduzeti privremeno odobrenje iz stava 3 ovog člana, ukoliko se kontrolom utvrdi da subjekat u poslovanju hranom ne otklanja utvrđene neusaglašenosti u rokovima utvrđenim Planom unaprjeđenja.

(5) Organ uprave vrši praćenje sprovođenja unaprjeđenja u objektu.

(6) Sadržaj Plana unaprijeđenja iz stava 1 ovog člana, postupak procjene i davanja saglasnosti na Plan unaprijeđenja iz stava 2 ovog člana, najduži rok za izdavanje odobrenja iz stava 3 ovog člana i postupak oduzimanja privremenog odobrenja iz stava 4 ovog člana, način praćenja sprovođenja unaprijeđenja u objektu utvrđuje se propisom Ministarstva.

Označavanje hrane životinjskog porijekla

Član 124

Hrana životinjskog porijekla koja potiče iz objekata koji imaju privremeno odobrenje iz člana 123 ovog zakona označavaće se u skladu sa propisom Ministarstva.

Zahtjev za registraciju objekata

Član 125

(1) Subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje koji su bili odobreni, a obavljaju djelatnosti koje podliježu registraciji u skladu sa članom 48 stav 3 i koji su upisani u Registar do stupanja na snagu ovog zakona, dužni su da podnesu zahtjev za registraciju 60 dana od dana stupanja na snagu propisa iz člana 48 stav 3 ovog zakona.

(2) Subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje koji su do stupanja na snagu ovog zakona obavljali djelatnosti koje podliježu registraciji i koji su upisani u Registar, dužni su da podnesu zahtjev za ponovnu registraciju.

(3) Organ uprave u roku od šest mjeseci od dana prijema zahtjeva iz st. 1 i 2 ovog člana izdaje rješenje i vrši upis u Registar iz člana 47 ovog zakona.

(4) Subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje iz st. 1 i 2 dužni su da usklade svoje poslovanje u roku koji odredi Organ uprave rješenjem iz stava 3 ovog člana.

Uspostavljanje sistema

Član 126

Sistem RASFF uspostaviće se u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Obaveze od dana pristupanja

Član 127

Od dana pristupanja Evropskoj uniji:

- izvozom će se smatrati iznošenje hrane i hrane za životinje u države koje nijesu članice Evropske unije (u daljem tekstu: treće zemlje);
- pošiljkom će se smatrati pošiljka hrane ili hrane za životinje koja se uvozi iz trećih zemalja;
- Ministarstvo će obavještavati Evropsku komisiju o odobrenim objektima;
- Ministarstvo će dostavljati Evropskoj komisiji vodiče iz člana 53 st. 3 i 7 ovog zakona;

- Ministarstvo će obavještavati Evropsku komisiju, odgovarajuće referentne laboratorije Evropske unije i države članice Evropske unije o nacionalnim referentnim laboratorijama;
- Ministarstvo će u saradnji sa Evropskom komisijom izraditi krizni plan iz člana 33 ovog zakona;
- Ministarstvo će Evropskoj komisiji dostavljati izvještaje o sprovođenju višegodišnjeg plana službene kontrole;
- uvozom (import) smatraće se unošenje i stavljanje u promet hrane i hrane za životinje, iz trećih zemalja;
- otpremanje pošiljki hrane i hrane za životinje smatraće se otpremanjem unutar država članica.

Obaveze Ministarstva

Član 128

Ministarstvo će od dana stupanja na snagu ovog zakona Evropskoj komisiji:

- dostavljati propise donijete na osnovu ovog zakona;
- omogućiti sprovođenje nadzora na teritoriji Crne Gore i pružiti pomoć radi provjere sprovođenja ovog zakona.

Rok za donošenje plana

Član 129

(1) Višegodišnji plan službenih kontrola donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Do donošenja plana iz stava 1 ovog člana, službene kontrole vršiće se na osnovu godišnjeg plana kontrole koji donosi Organ uprave.

Početak primjene

Član 130

Odredbe člana 88 st. 6 do 8 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Evropskoj uniji.

Prestanak važenja propisa

Član 131

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o bezbjednosti hrane ("Službeni list CG", broj 14/07), Zakon o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama i predmetima opšte upotrebe ("Službeni list SRCG", br. 26/73), odredbe čl. 112 do 115 Zakona o veterinarstvu ("Službeni list CG", broj 30/12), odredba člana 106 Zakona o izmjenama i dopunama zakona kojima su propisane novčane kazne za prekršaje ("Službeni list CG", br. 40/2011) i prestaje primjena odredaba Zakona o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe koje se odnose na životne namirnice ("Službeni list SFRJ", broj 53/91).

Stupanje na snagu

Član 132

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 12-1/15-1/8

EPA 903 XXV

Podgorica, 23. septembar 2015. godine

Skupština Crne Gore 25. saziva

Predsjednik,
Ranko Krivokapić, s.r.